

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Jaarplan Rechtspraak 2008

datum 21 december 2007
auteur Raad voor de rechtspraak

Samenvatting

Het Jaarplan Rechtspraak 2008 vindt zijn basis in de Agenda van de Rechtspraak 2008-2011, die de formele reactie van de Rechtspraak is op het eindrapport van de commissie Deetman. Genoemde Agenda 2008-2011 behelst vier doelstellingen waarin te bereiken resultaten zijn opgenomen: deskundige rechtspraak, betrouwbare rechtspraak, effectieve rechtspraak en rechtspraak in de samenleving.

Hoofdstuk 2 geeft de activiteiten en te bereiken resultaten in 2008 weer ten aanzien van genoemde doelstellingen. Ook wordt ingegaan op het thema leiderschapontwikkeling. De uitwerking van de doelstelling deskundige rechtspraak (2.1) betreft onder meer professionele ontwikkeling, arbeidsmarktpositie en kwaliteit.

Vanaf 2008 wordt volgens eerder vastgestelde definities en normering gewerkt aan realisatie van kwaliteitsdoelstellingen op het gebied van motivering, meervoudige zittingen, meelesen van enkelvoudige uitspraken, permanente educatie, instructie en feitenonderzoek en doorlooptijden. Hiermee wordt tevens uitwerking gegeven aan de afspraken op het gebied van kwaliteit tussen de minister van Justitie en de Raad voor de rechtspraak, in het kader van de prijsonderhandelingen voor de prijzen van 2008-2010. Afgesproken is dat de gerechten in 2010 voldoen aan die normen. Voor wat betreft de doelstelling effectieve rechtspraak (2.3) is onder meer de digitale toegang van belang. De Rechtspraak voert de komende jaren veilig elektronisch berichtenverkeer met professionele partijen in. Zo worden in 2008 de volgende voorzieningen gerealiseerd: elektronisch berichtenverkeer in handelszaken bij de rechtbanken, Roljournaal met berichtenverkeer voor handelszaken bij de gerechtshoven en het digitaal betalen van griffierecht. Ten aanzien van de primaire processystemen wordt gestreefd naar implementatie van een nieuw primair processysteem bij de gerechtshoven begin 2008. Voor wat betreft het gebruik van een nieuw primair processysteem voor de strafsectoren wordt in 2008 een start gemaakt (2.3.5).

Ten aanzien van de doelstelling Rechtspraak in de samenleving (2.4) wordt onder meer aandacht besteed aan de dialoog met de burger en een vraaggerichte informatievoorziening. Rechterlijke uitspraken worden op actieve wijze via de media onder de aandacht van burgers gebracht.

In *hoofdstuk 3* wordt sectorgewijs uitwerking gegeven aan de doelstellingen van de Agenda 2008-2011. Er wordt ook expliciet ingegaan op de activiteiten die vanuit de sectoren in 2008 worden ingezet om de doelstellingen te bereiken. Voor wat betreft de doelstelling betrouwbare rechtspraak wordt nader uitwerking gegeven aan procedurele en materiële rechtseenheid. Zo beoogt de strafsector het gebruik van richtlijnen of concrete afspraken (zogenaamde oriëntatiepunten) ten aanzien van veel voorkomende misdrijven (3.1.3). Bij de sectoren kanton en civiel staat op dit vlak onder meer uniformering van werkprocessen centraal (3.2.2 en 3.3.2). In de sector bestuursrecht richt de aandacht zich onder meer op de afstemming tussen de diverse gerechtelijke colleges en in het bijzonder op de afstemming met de Raad van State en de Hoge Raad (3.4.2). De drie overige doelstellingen komen als sectorgewijze uitwerking voor 2008 tevens terug in hoofdstuk 3.

Hoofdstuk 4 betreft de instroomprognoses, doorlooptijden en de financiering van de rechtspraak. De geprognosticeerde instroom voor 2008 ligt bijna 1% boven de huidige productieafspraken 2008. De in de Justitiebegroting 2008 toegekende bedragen per zaak zijn verhoogd ten opzichte van 2007. Dit komt enerzijds door de nieuwe hogere productgroepprijzen, anderzijds zet de Raad in 2008 ook eigen vermogen in om de kwaliteitsimpuls te financieren.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Agenda van de Rechtspraak 2008 - 2011	7
1.3	Leeswijzer	8
2	Rechtspraak algemeen en bedrijfsvoering	9
2.1	Deskundige rechtspraak	9
2.1.1	Professionele ontwikkeling	9
2.1.2	Realisering doelstellingen kwaliteit	10
2.1.3	Reflectiecommissie(s)	11
2.1.4	Systematisch overleg over kwaliteit tussen de opvolgende instanties	11
2.1.5	Toetsing inhoudelijke kwaliteit vonnissen	11
2.1.6	Samenwerking en specialisatie van rechtspraak	12
2.1.7	Arbeidsmarktpositie	12
2.1.8	Verbetering inzet van externe deskundigen in procedures	13
2.2	Betrouwbare rechtspraak	13
2.2.1	Procedurele rechtseenheid	13
2.2.2	Materiële rechtseenheid	14
2.3	Effectieve rechtspraak	14
2.3.1	Normering van doorlooptijden	14
2.3.2	Differentiatie zaaksbehandeling en prioritering	14
2.3.3	Afstemming in de keten	14
2.3.4	Digitale toegang	15
2.3.5	Primaire processystemen	15
2.4	Rechtspraak in de samenleving	16
2.4.1	Verbetering informatievoorziening	16
2.4.2	Actief mediabeleid	16
2.4.3	Structurele dialoog	17
2.4.4	Betrokkenheid burger	17
2.4.5	Betrokkenheid bij onderwijs	18
2.4.6	Werving specifieke doelgroepen	18
2.5	Leiderschapsontwikkeling	18

2.6	Risico's	19
3	Primair proces	21
3.1	Strafrecht	21
3.1.1	Deskundige strafrechtspraak	21
3.1.2	Betrouwbare strafrechtspraak	22
3.1.3	Effectieve strafrechtspraak	22
3.1.4	Strafrechtspraak in de samenleving	22
3.2	Civiel recht	23
3.2.1	Deskundige civiele rechtspraak	23
3.2.2	Betrouwbare civiele rechtspraak	24
3.2.3	Effectieve civiele rechtspraak	25
3.3	Kanton	25
3.3.1	Deskundige kantonrechtspraak	25
3.3.2	Betrouwbare kantonrechtspraak	26
3.3.3	Effectieve kantonrechtspraak	26
3.3.4	Kantonrechtspraak in de samenleving	26
3.4	Bestuursrecht	27
3.4.1	Deskundige bestuursrechtspraak	27
3.4.2	Betrouwbare bestuursrechtspraak	28
3.4.3	Effectieve bestuursrechtspraak	28
3.4.4	Bestuursrechtspraak in de samenleving	30
4	Instroom, doorlooptijden en financiën	31
4.1	Inleiding	31
4.2	Instroomprognoses, werkvoorraden en doorlooptijden	31
4.3	Financiën Rechtspraak	33
4.4	Verdeling middelen en bekostigingssystematiek	33
4.5	Behandeltijden zaakscategorieën en tijdschrijfonderzoeken	34
Bijlage I Verwachte kosten 2008		35
Bijlage III Lijst afkortingen en verklaringen		39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Raad voor de rechtspraak (de “Raad”) stelt conform artikel 102, lid 1 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie (Wet RO) jaarlijks een Jaarplan voor de Raad en gerechten gezamenlijk (de “Rechtspraak”) vast. In het Jaarplan wordt een omschrijving gegeven van de voorgenomen activiteiten en wordt een begroting voor het komende begrotingsjaar opgenomen. Conform de Wet RO wordt het Jaarplan door de minister van Justitie onverwijld naar de Staten-Generaal gestuurd. Het Jaarplan Rechtspraak 2008 is de uitwerking van de Agenda van de Rechtspraak 2008-2011.

1.2 Agenda van de Rechtspraak 2008 - 2011

De Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 (de “Agenda 2008-2011”) heeft als ondertitel meegekregen “Onafhankelijk en betrokken”. Hiermee wordt onderstreept dat de Rechtspraak weliswaar een belangrijke onafhankelijke positie heeft in het Nederlandse staatsbestel, maar dat diezelfde Rechtspraak deze onafhankelijke rol alleen maar invulling kan geven door oog te hebben voor de ontwikkelingen in de samenleving en de eisen die daaruit voortvloeien voor een goede taakvervulling.

De Agenda 2008-2011 is de formele reactie van de Rechtspraak op het eindrapport van de commissie Deetman (voluit de commissie Evaluatie Modernisering Rechterlijke Organisatie) dat eind 2006 is verschenen. Deze commissie heeft middels een omvangrijk onderzoeksprogramma de eerste vijf jaar van de Raad en het integraal management door de gerechtsbesturen geëvalueerd. Een andere belangrijke bouwsteen voor de Agenda 2008-2011 is het rapport *Visitatie Gerechten 2006* dat in het kader van het kwaliteitssysteem Rechtspraak is opgesteld. De Agenda 2008-2011 is dus grotendeels gebaseerd op evaluatieonderzoek. In 2008 wordt door de Raad samen met de gerechten een uitgebreide toekomstverkenning uitgevoerd, die de basis zal vormen voor een volgende strategische agenda.

Visie in de Agenda

In de Agenda 2008-2011 is grotendeels dezelfde visie opgenomen als in de Agenda van de Rechtspraak 2005-2008. De visie bestaat uit vijf onderdelen: de positie in het staatsbestel, het domein, de waarden, de taakopvatting en de organisatie. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de Agenda van de Rechtspraak 2005 – 2008 betreffen de visie op de organisatie. Hierin is meer nadruk komen te liggen op leiderschap, cultuur en aandacht voor ontwikkeling en verbetering (het zijn van een lerende organisatie). Deze accenten resulteren voor 2008 in bijzondere aandacht voor bijvoorbeeld *management development* en permanente educatie. Daarnaast zijn concrete resultaten benoemd onder de doelstelling ‘Deskundige rechtspraak’, die moeten bijdragen aan het zijn van een lerende organisatie.

Doelstellingen in de Agenda

De Agenda 2008-2011 bestaat uit vier doelstellingen die vervolgens zijn uitgewerkt in een aantal te bereiken resultaten. Voor het bereiken van de resultaten is de gehele planperiode tot en met 2011 beschikbaar. De doelstellingen vormen het kader van dit jaarplan en laten zich als volgt samenvatten.

Doelstelling ‘Deskundige rechtspraak’:

Deze doelstelling ziet zowel op het verhogen van de beschikbare deskundigheid binnen de Rechtspraak als op het verbeteren van de inzet van deskundigen van buiten in procedures. Ook het willen leren van fouten is een belangrijk instrument om de deskundigheid op peil te houden. In een lerende organisatie is het elkaar aanspreken normaal en opbouwend. De Rechtspraak wil zo’n lerende organisatie zijn.

Doelstelling ‘Betrouwbare rechtspraak’:

Voor betrouwbaarheid is naast integriteit vooral van belang dat de burger er op kan vertrouwen dat het recht op uniforme wijze wordt toegepast. Verschillen in procedure en/of uitkomst moeten kunnen worden verklaard vanuit het gehanteerde toetsingskader en de eigenheid van het voorliggende geschil en niet vanuit de individualiteit van de rechter of het gerecht. Dat voorkomt onnodige gang naar de rechter. Uniforme rechtstoepassing sluit - mede in het belang van rechtsontwikkeling - gemotiveerd afwijken uiteraard niet uit. Gestreefd wordt naar zo groot mogelijke procedurele rechtseenheid op alle rechtsgebieden. De materiële rechtseenheid moet de komende jaren worden vergroot.

Doelstelling ‘Effectieve rechtspraak’:

Maatschappelijke relevantie en effectiviteit vereisen dat de Rechtspraak zorgt voor de beslechting van geschillen op een wijze die zoveel mogelijk bijdraagt aan de oplossing van onderliggende problemen van partijen en samenleving. De mogelijkheden daartoe verschillen per rechtsgebied. Effectiviteit vraagt ook om tijdigheid. Uitspraken die te lang op zich laten wachten verliezen aan betekenis. Daarnaast moet in het huidige tijdsgewricht de digitale toegankelijkheid van de Rechtspraak worden vergroot.

Doelstelling ‘Rechtspraak in de samenleving’:

Voor verankering in de samenleving is het van belang dat de Rechtspraak de dialoog aangaat met haar omgeving, zichtbaar is in de media, kritische signalen oppakt en openheid van zaken geeft. Daarnaast moeten de verschillende bevolkingsgroepen zichtbaar worden in de personele bezetting en de kennis over de maatschappelijke en culturele achtergronden van die bevolkingsgroepen worden vergroot.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een uitwerking gegeven aan de doelstellingen van de Agenda en aan het thema leiderschapsontwikkeling. De uitwerking betreft de Rechtspraak in algemene zin en de bedrijfsvoering. Er wordt per doelstelling expliciet ingegaan op de in de Agenda 2008-2011 opgenomen beoogde resultaten en de activiteiten die in 2008 worden ingezet om deze te bereiken. Waar mogelijk wordt een doorkijk gegeven naar de jaren na 2008.

In hoofdstuk 3 wordt sectorgewijs een uitwerking gegeven van de doelstellingen van de Agenda 2008-2011. In dit hoofdstuk wordt ook expliciet ingegaan op de activiteiten die, ditmaal vanuit de sectoren, in 2008 worden ingezet om de doelstellingen te bereiken.

Hoofdstuk 4 betreft allereerst de instroomprognoses en de financiering, werkvoorraden en de doorlooptijden. Ook zijn de interne verdeling van middelen en de wijze van bekostiging onderwerp van hoofdstuk 4. Ten slotte worden de behandelzeiten van zaakscategorieën en tijdschrijfonderzoeken nader belicht.

2 Rechtspraak algemeen en bedrijfsvoering

In dit hoofdstuk wordt in de paragrafen 2.1 tot en met 2.4 uitwerking gegeven aan de doelstellingen in de Agenda 2008 – 2011 voor de Rechtspraak in algemene zin en de bedrijfsvoering. Daarnaast zal in dit hoofdstuk bijzondere aandacht worden besteed aan leiderschapsontwikkeling en risico's in de realisatie van het jaarplan.¹

2.1 Deskundige rechtspraak

De Rechtspraak is erop gericht zichzelf voortdurend te verbeteren. Deze professionele ontwikkeling van de organisatie is reeds eerder binnen de Rechtspraak begonnen en krijgt in 2008 en volgende jaren nog eens extra accent door de lijn die de Agenda 2008 - 2011 hiervoor uitzet. In 2.1.1 wordt ingegaan op de professionele ontwikkeling van het personeel die randvoorwaardelijk is voor alle doelstellingen van de Agenda 2008-2011. In de overige subparagrafen wordt ingegaan op de beoogde resultaten van de Agenda voor de doelstelling Deskundige rechtspraak.

2.1.1 Professionele ontwikkeling

De doelstelling hierbij is de systematische borging van de kwaliteit van de opleiding tot rechter en de realisatie van de opleidingen in het kader van permanente educatie. In bijna alle jaarplannen van de gerechten is meer te lezen over de concrete activiteiten die zij in het kader van de permanente educatie ondernemen.

Voor 2008 worden in dit kader de volgende resultaten beoogd:

- binnen veel gerechten worden op dit moment al jaarlijks functionerings-, beoordelings- en ontwikkelgesprekken gevoerd. Waar dit nog niet het geval is, wordt dit in 2008 ingevoerd. Er is een opleidingsaanbod voor alle leidinggevendenden in de Rechtspraak beschikbaar ter ondersteuning van deze invoering;
- de opleiding voor rechterlijke ambtenaren in opleiding ("Raio") en de basisstages worden herzien op basis van de functieprofielen van rechters en officieren van justitie. De door het Studiecentrum Rechtspleging ("SSR") georganiseerde cursussen worden herzien en de gehele opleiding wordt jaarlijks geëvalueerd;
- ter vergroting van het inzicht in behaalde opleidingsuren voor permanente educatie per rechter en juridisch medewerker zal geleidelijk een landelijk registratie- en verantwoordingssysteem worden geïntroduceerd waar lokaal gebruik van kan worden gemaakt; en
- de samenwerking met universiteiten en hogescholen wordt versterkt.

De realisatie van de doelstellingen van de Agenda 2008-2011 doet een groot beroep op de individuele rechterlijke ambtenaren en gerechtsambtenaren. Zowel individuele medewerkers als gerechtsbesturen moeten tijd vrijmaken voor professionele ontwikkeling. In 2008 wordt derhalve een verkennend onderzoek verricht naar de mogelijkheid en wenselijkheid om eerder genoemde gesprekken als

¹ Een aantal onderwerpen is onderdeel van het huidige Programma Bedrijfsvoering: personeelsinstrumentarium (2.1.1), doelstellingen kwaliteit (2.1.2) en kengetallen (2.3.1). In het voorjaar van 2008 wordt een nieuw Programma Bedrijfsvoering vastgesteld, waarin lopende projecten worden afgerond en nieuwe projecten worden opgenomen die moeten bijdragen aan een verdere professionalisering van de bedrijfsvoering.

functioneringsgesprekken vorm te kunnen geven en hiermee de implementatie van de doelstellingen te kunnen ondersteunen.

2.1.2 Realisering doelstellingen kwaliteit

De gerechten zullen in 2010 voldoen aan normen op de volgende gebieden: motivering, meervoudige zittingen, meelezen van enkelvoudige uitspraken, permanente educatie, instructie en feitenonderzoek en doorlooptijden. Genoemde maatregelen zijn onderdeel van het rapport *Kwaliteit kost tijd*,² respectievelijk het plan *In het belang van een goede strafrechtspraak*.³ Tussen de minister van Justitie en de Raad zijn op de genoemde terreinen (met uitzondering van doorlooptijden) in het kader van de prijsonderhandelingen voor de prijzen van 2008-2010 nadere afspraken gemaakt (zie onder meer Justitiebegroting 2008). Afsproken is dat de Rechtspraak uitwerking zal geven aan deze maatregelen, hiervoor concrete en meetbare doelen zal stellen en de realisatie zal monitoren.

De landelijke overleggen van sectorvoorzitters hebben in 2007 definities en normen vastgesteld voor vijf indicatoren. Deze normen moeten voor het einde van 2010 in alle gerechten zijn ingevoerd. Voor permanente educatie is in 2006 voor elke raadsheer, rechter en juridisch medewerker een norm van 30 opleidingsuren per jaar gesteld. In 2009 moeten alle gerechten aan deze norm voldoen. De andere normen zijn in november 2007 vastgesteld door de Raad en de Presidentenvergadering en moeten eind 2010 zijn ingevoerd:

- iedere rechter in eerste aanleg laat per maand één enkelvoudige gewezen uitspraak meelezen. Bij sectorstarters wordt in de eerste 6 tot 12 maanden honderd procent meegelezen;
- in alle sectoren zullen meer zaken meervoudig afgedaan worden. Voor het bepalen of een zaak meervoudig wordt afgedaan, is een aantal algemene criteria bepaald, bijvoorbeeld de mate waarin er een principiële rechtsvraag aan de orde is. Daarnaast zijn per sector criteria opgesteld, soms in combinatie met een minimumpercentage;
- waar mogelijk en relevant zijn er voor de sectoren streefnormen opgesteld met betrekking tot instructie en feitenonderzoek. Voor de sector civiel rechtbanken (handelszaken) geldt bijvoorbeeld de norm dat in negentig procent van de contradictoire zaken comparitie na antwoord wordt toegepast;
- over de verbetering van de bewijsmotivering in de strafsector is afgesproken dat eind 2008 de helft van en eind 2010 alle meervoudige zaken worden afgedaan volgens de methode van het project Motiveringsverbeteringen in strafvonnissen (“Promis”); en
- ten slotte zijn voor elke sector voor belangrijke procedures de doorlooptijden genormeerd.

Omdat de toepassing van de kwaliteitsindicatoren niet meer in de jaarplannen van de gerechten kunnen worden verwerkt, maken gerechten en Raad in het voorjaar van 2008 aanvullende bestuursafspraken ten aanzien van de ambities voor de kwaliteitsbevorderende maatregelen. De stand van zaken op 1 januari 2008 wordt op geaggregeerd niveau opgenomen in het jaarverslag van de rechtspraak over 2007 in mei 2008. Rond die tijd wordt de minister van Justitie tevens geïnformeerd over de ambities voor de kwaliteitsbevorderende maatregelen. In het jaarverslag 2008 wordt over de realisatie gerapporteerd.

² Rapport (2006) van de werkgroep Kwaliteit in de bekostiging, in opdracht van de Raad binnen het programma Bedrijfsvoering uitgevoerd door experts uit de Rechtspraak. Het rapport stelt normen aan een goede rechtspraak.

³ Plan (2006) betreffende uitwerking van enkele kwaliteitsimpulsen toegesneden op de strafsector en opgesteld door strafrechters in nauw overleg met de Raad.

Aangezien alle sectoren betrokken zijn bij de invoering van de doelstellingen rond kwaliteit, wordt in hoofdstuk 3 niet nader ingegaan op de uitwerking per sector, tenzij daartoe specifieke aanleiding is.

Genoemde zes kwaliteitsindicatoren vormen de speerpunten voor kwaliteit de komende drie jaren. Het is echter niet zo dat de activiteiten op het gebied van kwaliteit in de gerechten in 2008 tot deze onderwerpen beperkt blijven. Veel gerechten zetten in 2008, in lijn met de Agenda 2008 – 2011, in op deskundighedsbevordering. Zo richten verschillende gerechten kennisgroepen in, wordt het bespreken van appelzaken meer gestructureerd en wordt het vakinhoudelijk overleg verbeterd. Daarnaast wordt in de gerechten intervisie breed toegepast.

2.1.3 Reflectiecommissie(s)

In de maatschappij en de media is er toenemende aandacht voor de rechtspraak, met name voor opmerkelijke verschillen tussen uitspraken in eerste en tweede aanleg. Deze verschillen kunnen leiden tot een afnemend vertrouwen in de rechtspraak. Om dergelijke gevallen te onderzoeken kunnen commissies ingesteld worden. Ze kunnen lering trekken uit deze gevallen en hebben een rol in de verantwoording van de Rechtspraak naar de maatschappij. Deze omissies passen in het streven van de Rechtspraak een lerende organisatie te zijn.

In 2008 wordt in een gerechtshof en in twee rechtbanken een *pilot* uitgevoerd met het onderzoeken van dit type gevallen door een commissie. Voor de *pilot* is het van belang te definiëren in welke gevallen een commissie zou moeten worden ingeschakeld die nader onderzoek doet en hoe dit onderzoeksproces eruit kan zien. Uit de *pilot* moet blijken hoe het onderzoek het beste kan worden opgezet. Voor 2009 wordt bij positief resultaat beoogd dat in gedefinieerde zaken gestructureerd onderzoek wordt verricht door een ingestelde commissie.

2.1.4 Systematisch overleg over kwaliteit tussen de opvolgende instanties

Systematisch overleg tussen appelcolleges enerzijds en rechtbanken anderzijds draagt onder meer bij aan het bevorderen van rechtseenheid. Het doel is vormen te ontwikkelen die het mogelijk maken dat appelcolleges en rechtbanken optimaal van elkaar kunnen leren met het oog op kwaliteitsverbetering. Voor de gerechtshoven is op dit punt overleg met de Hoge Raad geboden. Het structureren van overleg tussen opvolgende instanties draagt bij aan de doelstellingen van een deskundige rechtspraak.

Verschiedende gerechtshoven zullen zich in 2008 richten op het verbeteren van het overleg in het ressort. Vanuit de Raad wordt het uitwisselen van *best practices* van gestructureerd overleg gestimuleerd. Het doel is te leren van de ervaringen van collega-gerechten. Er wordt daartoe in 2008 een bijeenkomst georganiseerd. Tevens worden in de *pilot* met betrekking tot reflectiecommissies voorstellen gedaan voor de inrichting van structureel overleg tussen opvolgende instanties.

2.1.5 Toetsing inhoudelijke kwaliteit vonnissen

Meer aandacht voor de inhoudelijke kwaliteit vraagt onder meer om instrumenten ter bespreking, beoordeling en verbetering van de inhoudelijke kwaliteit van vonnissen (buiten de toetsing in hoger beroep). Er wordt daartoe in aanvulling op de voorstellen van de werkgroep Kwaliteitsnormen een methode van intercollegiale toetsing van vonnissen ontwikkeld. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht

worden aan het instellen van een interne of externe toetsingscommissie die periodiek steekproeven van vonnissen beoordeelt. Dit is aanvullend op een systeem van meelesen dat voorafgaand aan de uitspraak plaatsvindt en toeziet op de kwaliteitsverbetering in individuele zaken. Intercollegiale toetsing draagt bij aan de verbetering van de inhoudelijke kwaliteit van vonnissen en aan het creëren van een cultuur waarin het gewoon is elkaar *feedback* te geven.

In 2008 wordt een voorstel gedaan hoe periodieke inhoudelijke toetsing van vonnissen kan plaatsvinden. Vervolgens wordt aan de hand van dit voorstel in 2009 een *pilot* met intercollegiale toetsing van vonnissen uitgevoerd. In 2011 wordt het instrument in alle gerechten toegepast.

2.1.6 Samenwerking en specialisatie van rechtspraak

Specialisatie kan de deskundigheid binnen de Rechtspraak vergroten. De verantwoordelijkheid voor het organiseren van specialisatie binnen en tussen gerechten ligt bij de gerechtshoven. De landelijke overleggen van de sectorvoorzitters hebben hierin een belangrijke adviserende en signalerende rol. Voorjaar 2008 komt een beleidskader beschikbaar voor de toedeling van zaakspakketten met het oog op concentratie. Dit beleidskader wordt ontwikkeld in opdracht van de Raad door een werkgroep van presidenten en sectorvoorzitters. Daarnaast werkt de minister van Justitie aan de voorbereiding van een samenwerkingsartikel voor de Wet op de Rechterlijke Organisatie.

In 2008 komen onderzoeksresultaten met betrekking tot de kwaliteit van een aantal specialistische rechtspraakvoorzieningen (Ondernemingskamer, Octrooikamer, het College van Beroep voor het bedrijfsleven ("CBB") en de 'natte kamer'⁴ van de rechtbank Rotterdam) beschikbaar. Getracht wordt de kwaliteit van de rechtspraak van deze colleges af te zetten tegen de reguliere, niet specialistische voorzieningen. Ook de argumentatie of wel of geen gebruik te maken van de voorzieningen en de waardering van de dienstverlening vormen een onderdeel van de onderzoeksresultaten. Op grond daarvan zal bezien worden of deze voorzieningen uitgebreid dienen te worden.

2.1.7 Arbeidsmarktpositie

De Rechtspraak heeft zich in de Agenda 2008-2011 meer zichtbaarheid als aantrekkelijke werkgever, een actievere benadering van de arbeidsmarkt en een betere positie in de rangorde van aantrekkelijke werkgevers voor juristen tot doel gesteld. Een ander aandachtspunt is dat de instroom van raio's en in mindere mate rechters in opleiding de laatste jaren grotendeels bestaat uit autochtone vrouwen. Van belang is te weten waarom andere groepen in mindere mate instromen in de Rechtspraak en hoe de instroom van deze groepen bevorderd kan worden.

In 2008 ligt de nadruk op een actievere werving van raio's. Hiertoe wordt op centraal niveau in 2008 en daarop volgende jaren een aantal activiteiten ondernomen. De Rechtspraak versterkt onder meer de (lokale) samenwerking met universiteiten en hogescholen, bijvoorbeeld door gastcolleges, workshops en presentaties te geven. Ook wordt een onderzoek verricht naar mogelijkheden voor *masterclass(es)* Rechtspraak voor academische studenten met daaraan gekoppeld een uitgebreid stageplan. De *recruitmentsite* op rechtspraak.nl wordt tevens aantrekkelijker gemaakt. Parallel aan bovenstaande activiteiten wordt een scherp beeld geschapen van de gewenste positionering van de Rechtspraak als werkgever op de arbeidsmarkt. Bezien wordt hoe de aantrekkelijkheid van de functies van rechter en

⁴ De natte kamer van de rechtbank Rotterdam behandelt civiele zaken op het terrein van de binnenvaart en zeevaart, waaronder aanvaringen tussen schepen.

juridisch medewerker en de aantrekkelijkheid van de Rechtspraak als organisatie kunnen worden verhoogd.

Zodra de scherpere positionering op en een actievere benadering van de arbeidsmarkt resultaten opleveren kan de aandacht worden verbreed naar de werving van ervaren juristen. Daartoe worden in 2008 de eerste plannen gemaakt. In die plannen krijgt de specifieke behoefte van de gerechtshoven extra aandacht.

Ook is het ministerie van Justitie in samenwerking met de Raad, het Parket-Generaal en de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak een onderzoek gestart naar de relatieve life-time⁵ arbeidsvoorwaardenpositie van de rechterlijke ambtenaren, mede om de concurrentiepositie van de Rechtspraak op de arbeidsmarkt te kunnen bepalen. De eerste resultaten van dit onderzoek worden medio 2008 verwacht.

2.1.8 Verbetering inzet van externe deskundigen in procedures

De doelstelling 'Deskundige rechtspraak' ziet mede op de inzet van (externe) getuige-deskundigen in gerechtelijke procedures. Het belang hiervan wordt onder meer onderstreept door de commotie die ontstaan is naar aanleiding van de zaak Lucia de B. In de komende jaren wordt deze inzet zowel in organisatorische als in kwalitatieve zin verbeterd. De beschikbaarheid van informatie over getuigendeskundigen wordt verbeterd door invoering binnen alle gerechten van een deskundigenindex. Het gaat hier in eerste instantie om een landelijke databank voor de civiele en bestuurssectoren. Deze invoering wordt begin 2008 afgerond. Hiermee kan het proces van deskundigenselectie en -benoeming – in combinatie met de eerder ontwikkelde handleiding op dit gebied – eenvoudiger en sneller verlopen. Vervolgens wordt in 2008 de index aangevuld met gegevens over de kwaliteit van (de rapportages van) de daarin opgenomen deskundigen. Een mogelijkheid is dat hiertoe aansluiting wordt gezocht met het deskundigenregister, waarin alleen gecertificeerde deskundigen zijn opgenomen, dat onder auspiciën van het ministerie van Justitie – in eerste aanleg voor het strafrecht – wordt ontwikkeld. Het precieze tijdspad voor de uitbreiding van de deskundigenindex is hier dan ook mede van afhankelijk. Een en ander moet resulteren in een situatie waarin de Rechtspraak, meer dan nu het geval is, de kwaliteit van de inbreng van door de rechter benoemde getuigendeskundigen kan waarborgen.

Begin 2008 beschikt de Rechtspraak over de rapportage van een in opdracht van de Raad uitgevoerd onderzoek naar de inzet van deskundigen in de rechtspraak. De centrale vraag daarin is onder welke omstandigheden er vertrouwen ontstaat in de kwaliteit van een rechterlijk oordeel dat tot stand gekomen is via de inschakeling van externe deskundigen. Het onderzoek is van belang voor juiste diagnose van tekorten in de huidige praktijk en de aanpak daarvan.

2.2 Betrouwbare rechtspraak

2.2.1 Procedurele rechtseenheid

Ten aanzien van de *procedurele* rechtseenheid is in de afgelopen jaren veel voortgang geboekt. Het ontwikkelen en onderhouden van landelijk geüniformeerde (proces)regelingen en handleidingen is een reguliere activiteit van de landelijke overleggen geworden. In hoofdstuk 3 wordt hierop per sector nader

⁵ Met 'relatieve life-time' wordt bedoeld dat de gehele loopbaan wordt overzien.

ingegaan. In het kader van de sectorprogramma's worden ook de interne werkprocessen verder geüniformeerd en wordt voor de civiele sectoren een landelijk digitaal handboek ontwikkeld.

2.2.2 Materiële rechtseenheid

De *materiele* rechtseenheid in eerste aanleg wordt onder regie en verantwoordelijkheid van de landelijke overleggen vergroot voor categorieën van zaken waarin geen hoger beroep of cassatie openstaat en de rechtseenheid derhalve niet in hogere instantie wordt gewaarborgd. Waar tot op heden vooral is gewerkt aan het oplossen van (extern gesignaleerde) knelpunten, wordt nu meer actief verkend om welke zaken het hier gaat. Vervolgens kunnen op basis van een inventarisatie van de bestaande variëteit landelijke uitgangspunten worden geformuleerd. In 2008 is deze verkenning voor alle sectoren afgerond. In hoofdstuk 3 wordt op het voorgaande per sector nader ingegaan.

Buiten deze gebieden mag het bevorderen van materiële rechtseenheid in eerste aanleg de rechtsvorming in hoger beroep en cassatie niet belemmeren. Indien zaken van eenzelfde soort in zodanig grote aantallen bij de gerechten worden aangebracht dat dit een tijdige afhandeling van die zaken in de weg staat (zoals de aandelenleasezaken), moet in overleg tussen de betrokken rechtscolleges worden gezocht naar mogelijkheden om het doorlopen van het gebruikelijke proces van rechtsvorming in drie instanties op een snellere en efficiëntere wijze te laten verlopen. De Rechtspraak blijft aandringen op verbetering van de wettelijke mogelijkheden om adequaat om te gaan met deze problematiek.

2.3 Effectieve rechtspraak

2.3.1 Normering van doorlooptijden

In het kader van het project Kwaliteitsnormen zijn in 2007 normen voor doorlooptijden opgesteld voor de belangrijkste zaaks categorieën. De gerechten voeren in 2008 activiteiten uit die ervoor zorgen dat aan deze genormeerde doorlooptijden wordt voldaan.

2.3.2 Differentiatie zaaksbehandeling en prioritering

Effectieve rechtspraak vergt een zodanige differentiatie in behandelwijzen van zaakstromen, dat de behandeling en aandacht die een zaak krijgt in een juiste verhouding komen te staan tot de complexiteit van de zaak. Mede in het kader van de kwaliteitsnormen stelt iedere sector in 2008 twee zaaksoorten vast waarin men de wijze van zaaksbehandeling aan een onderzoek onderwerpt met de vraag welke differentiatie in zaaksbehandeling reeds wordt gehanteerd of in de toekomst expliciet kan worden gehanteerd.

2.3.3 Afstemming in de keten

Voor de effectiviteit van de rechtspraak is het noodzakelijk dat goede logistieke afstemming plaatsvindt met degenen waarmee de gerechten intensieve contacten onderhouden, zoals het Openbaar Ministerie,

gerechtsdeurwaarders, de advocatuur en bestuursorganen. Op landelijk en op gerechtelijk niveau participeert de Rechtspraak in diverse overleggen op het gebied van het strafrecht, het jeugdrecht en het vreemdelingenrecht. In 2008 vinden hierover verkennende strategische debatten plaats. Aan de hand van de uitkomsten worden vervolgacties bepaald. Daarnaast wijdt het periodiek *Rechtstreeks* in 2008 een uitgave aan het thema 'de rechtspraak in de keten'. Zoals nader uitgewerkt op verschillende plaatsen in dit jaarplan, zullen in 2008 de contacten tussen de Raad en de Hoge Raad en de Raad en de Raad van State voortgezet worden. Dit contact ziet op verschillende onderwerpen, waaronder het gebruik van ICT.

2.3.4 Digitale toegang

De Rechtspraak voert de komende jaren veilig elektronisch berichtenverkeer in met professionele partijen, zoals de advocatuur en gerechtsdeurwaarders, en particulieren. Eind 2007 is in afstemming met ketenorganisaties een keuze gemaakt voor projecten die in de periode 2008 – 2011 worden uitgevoerd.

In 2008 worden de volgende voorzieningen gerealiseerd: elektronisch berichtenverkeer in handelszaken bij de rechtbanken, Roljournaal met berichtenverkeer voor handelszaken bij de gerechtshoven en het digitaal betalen van griffierecht. Daarnaast worden *pilots* bij de rechtbanken Rotterdam, Dordrecht en Breda met elektronische dossiers en berichtenverkeer in bestuursrechtelijke mededingings-, sociale zekerheids- en bijstandszaken afgerond. Ook wordt in 2008 gebouwd aan een digitale voorziening voor de ontvangst en verwerking van dagvaardingen.

2.3.5 Primaire processystemen

De afgelopen jaren is veel tijd en energie geïnvesteerd in de ontwikkeling en het testen van de nieuwe centrale primaire processystemen als het Geïntegreerde Processysteem ("GPS") (strafsectoren) en het Rechterlijk Informatiesysteem ("ReIS") (sectoren bestuur, civiel en kanton).

Vooralsnog wordt gestreefd naar de implementatie van ReIS bij de gerechtshoven. Begin 2008 is de implementatie gerealiseerd waarna een logisch moment ontstaat om het ReIS-programma nogmaals kritisch op haar merites te beoordelen en wellicht te herzien. Ondertussen zullen de huidige in gebruik zijnde primaire processystemen worden gerevitaliseerd zodat er geen probleem in de continuïteit van de bedrijfsvoering kan ontstaan.

Ten aanzien van GPS is besloten dat GPS als registratiesysteem gebruikt gaat worden binnen de Rechtspraak, mits de huidige bezwaren die samenhangen met het gebruik van GPS (o.m. onvoldoende stabiliteit en productieverlies) worden geneutraliseerd. Het Openbaar Ministerie ("OM") zal GPS implementeren voor de Wet OM-Afdoening. Het heeft het voornemen in 2008 GPS bij de parketten in te voeren voor de zaakstromen met betrekking tot artikel 8 van de Wegenverkeerswet en artikel 30 van de Wet Aansprakelijkheid Motorvoertuigen. De Rechtspraak zal dit mogelijk maken door deze zaken te behandelen en hiervoor de registratie in GPS te laten plaatsvinden.

2.4 Rechtspraak in de samenleving

2.4.1 Verbetering informatievoorziening

Algemeen

In de huidige situatie vindt de informatievoorziening vooral plaats vanuit de structuur van de eigen organisatie (per gerecht, per sector) en richt zich vooral op datgene wat de Rechtspraak zelf van belang vindt om mee te delen. Die benadering wordt omgebogen in een meer vraaggerichte informatievoorziening, die de belangrijkste doelgroepen meer op maat bedient. Het doel is op termijn een aantoonbare verbetering te bereiken in de informatievoorziening, gemeten aan de hand van de uitkomsten van de periodieke klantwaarderingsonderzoeken.

De informatievoorziening aan justitiabelen bevat vaak veel slecht toegankelijk, juridisch taalgebruik. Een aantal gerechten gaat in 2008 aan de slag om de standaardcorrespondentie met procespartijen begrijpelijker te maken. Ook worden rechters en raadsheren gestimuleerd uitspraken in begrijpelijker Nederlands te schrijven.

Daarnaast bestaat er bij justitiabelen behoefte aan praktische informatie over bijvoorbeeld de toegangsprocedure bij gerechten, de regels en gebruiken in het gerechtsgebouw en het verloop van de procedure. Via de website en brochures zal deze informatie aan rechtzoekenden beschikbaar worden gesteld.

In 2008 wordt ook de website Rechtspraak.nl beter toegankelijk gemaakt voor de verschillende doelgroepen zoals professionele partijen, justitiabelen en het algemene publiek. Met een nieuwe doelgroepgerichte benadering wordt beoogd de informatie overzichtelijker te maken en beter te laten aansluiten bij bestaande informatiebehoeften. Als *pilot* wordt begin 2008 gestart met een deelpagina over de kantonrechtspraak op rechtspraak.nl, daarna volgen de andere sectoren.

De komende jaren voert de site een actiever informatiebeleid door inspeland op de actualiteit meer informatie over specifieke thema's op Rechtspraak.nl te plaatsen.

Kengetallen

De in 2006 vastgestelde kengetallen hebben betrekking op kwaliteit, productie en financiën, mens en organisatie, ontwikkeling en algemene zaken. In 2007 heeft de implementatie en presentatie (bij het Jaarverslag Rechtspraak 2006) van het eerste deel van de set kengetallen plaatsgevonden.

De kengetallen beogen met een geobjectiverd inzicht over het functioneren van de Rechtspraak als geheel of delen daarvan openheid te geven over wat er in de gerechten gebeurt. De kengetallen moeten bruikbaar zijn als basis om verantwoording af te leggen op alle bestuurlijke niveaus en ook om verantwoording af te leggen aan de samenleving via een publicatie tegelijk met het jaarverslag.

In 2008 wordt de verzameling te publiceren kengetallen verder uitgebreid, geïmplementeerd en gepresenteerd bij het Jaarverslag 2007. Vanaf 2009 wordt de set kengetallen voor het eerst in de volledige omvang gepresenteerd bij het jaarverslag 2008. In hetzelfde jaar wordt de samenstelling van de set kengetallen in een evaluatie beoordeeld om te bezien of kengetallen kunnen worden geschrapt en/of toegevoegd.

2.4.2 Actief mediabeleid

Invoering en evaluatie nieuwe persrichtlijn.

Per 1 maart 2008 wordt de nieuwe persrichtlijn operationeel. Deze gaat uit van een actievere en meer open opstelling richting de media en biedt meer ruimte voor het maken van beeld- en geluidsopnames ter zitting. De invoering van de persrichtlijn heeft gevolgen voor de wijze waarop de gerechten de

persvoorlichting in de praktijk brengen. Rechtbanken en gerechtshoven zullen begin 2008 actieve voorlichting geven aan journalisten over de betekenis van de nieuwe richtlijn voor de rechtbankverslaggeving. Ook zal bij één of meer gerechten een *pilot* worden uitgevoerd om te bezien op welke wijze met vaste camera's in de rechtszaal tegemoet gekomen kan worden aan de toenemende publieke- en mediabelangstelling voor registratie van rechtszaken. Onder regie van de Raad wordt de komende jaren een actief mediabeleid gevoerd, waarin meer uitleg wordt gegeven over zowel uitspraken als over rechtspraak gerelateerde onderwerpen. Het doel daarvan is een evenwichtiger beeld over de rechtspraak bij het algemene publiek te creëren. Een groot aantal gerechten heeft als doelstelling in 2008 het aantal op Rechtspraak.nl gepubliceerde uitspraken te verhogen. Ook wordt gestreefd om de vonnissen zo snel mogelijk na de uitspraak ter zitting op de website te plaatsen. Gerechten investeren meer tijd in het creëren en behouden van een goede relatie met de (regionale) media, door bijvoorbeeld het organiseren van bijeenkomsten waarin uitleg wordt gegeven over de rechtspleging en achtergronden van uitspraken worden toegelicht.

Intensivering reflectie, training en scholing

Voor journalisten ontwikkelt de Rechtspraak specifieke cursussen over gerechtelijke procedures, de persrichtlijn, de opbouw van uitspraken, het spanningsveld tussen privacy en openbaarheid, etc. Daarnaast worden contacten gelegd met de opleidingen journalistiek om het onderwijs in rechtbankverslaggeving stelselmatig te bevorderen.

2.4.3 Structurele dialoog

De Rechtspraak verkent de mogelijkheid om vaker in gesprek te komen met ketenpartijen en maatschappelijke organisaties. Deze ontmoetingen vinden zowel op landelijk als lokaal niveau plaats. Externe oriëntatie is noodzakelijk voor de Rechtspraak in verband met het verder verbeteren van zijn werk. Om te achterhalen waar in de dienstverlening verbeteringen mogelijk zijn is het noodzakelijk de behoeften te kennen van degenen die diensten afnemen. Klantwaarderingsonderzoeken en klantenpanels die plaatsvinden in het kader van het kwaliteitssysteem van de Rechtspraak zijn hierin cruciaal. Daarnaast is het van belang om kennis te nemen van de discussies in de samenleving en te bezien of en in hoeverre het nodig is dat de Rechtspraak daar op inspeelt.

De Raad ontwikkelt in 2008 samen met de gerechten een systeem van zogenaamd *issue management*. Dit is erop gericht vanuit de maatschappij opkomende thema's tijdig in het vizier te krijgen. Dat geeft tijd en ruimte om een weloverwogen standpunt in te nemen, zonodig beleid te formuleren, de dialoog met de *stakeholders* te zoeken en een pro-actief communicatiebeleid te ontwikkelen.

2.4.4 Betrokkenheid burger

De Rechtspraak gaat de komende jaren ook de dialoog met burgers aan. De gekozen aanpak voorziet in een structuur waarbij gerechten mogelijkheden worden geboden te experimenteren met een breed scala aan projecten die zich richten op het met elkaar in aanraking brengen van burgers en rechtspraak, overigens zonder dat burgers in rechtszaken (mee)beslissen.

Een groot aantal gerechten heeft al positieve ervaringen opgedaan met het begeleiden van lezersjury's van regionale dagbladen. In 2008 zullen de bestaande lezersjury's worden voortgezet en zo mogelijk zullen ook andere regionale dagbladen worden gestimuleerd hiermee te starten.

2.4.5 Betrokkenheid bij onderwijs

Raad en gerechten werken aan een actieve betrokkenheid bij het voortgezet onderwijs. Doel van deze inspanning is de kennis en het begrip van leerlingen over de rechtsstaat en de rechtspraak te verbeteren. Er zal groepsbezoek van scholieren aan rechtbanken plaatsvinden en er worden bijdragen geleverd aan lesmateriaal, gastlessen en andere activiteiten in de scholen.

In 2008 zullen gerechten het inmiddels ontwikkelde voorlichtingsmateriaal voor het voortgezet onderwijs (bezoek rechtbank, de jeugdwebsite 'Rechtvoorjou.nl', het stripverhaal 'Terecht!' over rechtspraak in Nederland en een docentenhandleiding) onder de aandacht van onderwijsinstellingen brengen. Daarnaast gaat de Rechtspraak scholen stimuleren een lesbezoek aan een rechtbank of een gerechtshof te brengen. De Rechtspraak wil in samenwerking met docenten maatschappijleer en de Stichting Leerplanontwikkeling beter inspelen op de behoefte van het onderwijs. De Rechtspraak ontwikkelt vijf modules die zijn in te passen in de bestaande maatschappijleerprogramma's. In overleg met de landelijke koepel van docenten maatschappijleer levert de Raad ondersteunend materiaal voor het eindexamenonderwerp 'Rechtsstaat en criminaliteit'.

2.4.6 Werving specifieke doelgroepen

De Rechtspraak streeft naar een vertaling van het heterogener worden van de samenleving in zijn personele samenstelling, met het oog op herkenbaarheid van de rechtspraak voor alle groepen in de samenleving. De doelstelling is dat over vier jaar tien procent van de raio's allochtoon is.

In vervolg op een breed scala aan oriënterende activiteiten in 2007 richten in 2008 de initiatieven zich op werving van allochtone kandidaten binnen drie doelgroepen: jongeren, studenten HBO en WO-rechten, en ervaren juristen. De meeste activiteiten zijn gericht op het in beeld brengen van de carrièremogelijkheden binnen de Rechtspraak en het over en weer leggen van contacten. Zo wordt het project voortgezet om rechtenstudenten te laten coachen door leidinggevende rechters, organiseert de Raad samen met SSR professionele ontmoetingen met allochtone juristen uit andere organisaties ter bespreking van actuele thema's en wordt een vervolg gegeven aan de themamiddag etnische diversiteit voor de Selectiecommissie rechterlijke macht.

2.5 Leiderschapsontwikkeling

De versterking van het leiderschap binnen de Rechtspraak beoogt een verbreding van voornamelijk beheren naar beheren én besturen. De noodzaak voor deze ontwikkeling is bevestigd in de rapporten van de commissie Deetman en de commissie Visitatie Gerechten 2006. Het streven is om tot een samenhangend beleidsprogramma te komen met aandacht voor de verschillende opleidingen, ontwikkelingsfasen (startend tot ervaren) en functies (operationeel tot strategisch bestuurlijk) van leidinggevend. Het programma voor leiderschapsontwikkeling moet de management- én bestuurskwaliteit binnen de Rechtspraak verhogen.

Voor 2008 wordt een aantal concrete resultaten beoogd. Er verschijnt in 2008 een landelijk opleidingsaanbod voor alle leidinggevend. Specifiek voor (startende) teamvoorzitters en –leiders komt in 2008 een samenhangend opleidingsprogramma beschikbaar. Het accent van het programma komt te liggen op leidinggeven en managen. Met dit programma wordt het potentieel voor bestuursfuncties vergroot. Naar aanleiding van de evaluatie in 2007 wordt door de Raad een aangepast *management development* aanbod voor toekomstige sectorvoorzitters ontwikkeld. Aansluitend op het

aanbod voor teamvoorzitters komt het accent van dit programma te liggen op managen én besturen. Het centraal ingestelde Regiepunt *coaching* (het “Regiepunt”) beschikt over een *pool* van *coaches* van binnen en buiten de Rechtspraak en ondersteunt de gerechten bij de inzet van *coaching*. In 2008 geeft het Regiepunt meer bekendheid aan de mogelijkheden van *coaching* en de toegevoegde waarde van het instrument voor de professionele en persoonlijke ontwikkeling van leidinggevendenden. In aansluiting op nieuwe ontwikkelingen met het doel leiderschap te versterken, worden diverse managementdevelopment-activiteiten ontplooid voor alle zittende bestuurders. Een werkgroep adviseert de Raad hoe hij de komende jaren de regie op de identificatie van geschikte kandidaten voor zware bestuursfuncties kan versterken.

2.6 Risico's

In deze paragraaf wordt bijzondere aandacht besteed aan de risico's die met de realisatie van het Jaarplan 2008 samenhangen.

Gedurende de afgelopen paar jaren is binnen de Rechtspraak een start gemaakt met de vernieuwing van de systemen die het primaire proces en het rechtspreken ondersteunen. Deze zijn aan het einde van hun levenscyclus gekomen en dienen vervangen te worden. Indien deze vervanging vertraagt, zal dit ten koste gaan van de geplande vernieuwing: het beheer van de verouderde informatiesystemen legt een steeds groter beslag op capaciteit en middelen. De Rechtspraak zal dan ook prioriteit geven aan de continuïteit van de bestaande systemen en de beheersing van de kosten voor beheer.

Een algemeen risico betreft het absorptievermogen van de afzonderlijke gerechten c.q. sectoren. Met de Agenda 2008 – 2011 wordt een impuls gegeven aan de ontwikkeling van verschillende terreinen en aan kwaliteitsverbeterend beleid en maatregelen. Daarnaast leveren de gerechten bijdragen aan de eerder genoemde vernieuwing van de geautomatiseerde systemen. De praktijk moet leren of elk gerecht en elke sector voldoende capaciteit beschikbaar kan stellen om uitvoering te geven aan deze vernieuwingen en kwaliteitsverhogende plannen. De realisatie van de Agenda 2008 – 2011 zal worden gevolgd zodat knelpunten tijdig geconstateerd en verholpen kunnen worden.

Een ander aspect dat voor het welslagen van onderdelen van het Jaarplan 2008 van belang is, maar zeker ook tegen de achtergrond van het vermogen van de Rechtspraak om alle vernieuwingsimpulsen inhoud te geven, is de benodigde bestuurskracht om slagvaardig leiding te geven aan de genoemde vernieuwing zowel op lokaal als op centraal niveau. De besturing binnen de Rechtspraak is complex en wordt gekenmerkt door een ingewikkelde structuur die gepaard gaat met veel overleg en afstemming. De toekomstverkenning die in 2008 wordt gestart, moet de inhoud en richting aangeven. In combinatie met de doorlichting van de huidige overleg- en bestuursstructuur dient zowel centraal als lokaal de bestuurskracht te worden vergroot.

Ten aanzien van het arbeidsmarktbeleid geldt dat de Rechtspraak door concurrentie mogelijk moeite kan hebben voldoende resultaat te boeken bij het aantrekken van gekwalificeerde juristen.

3 Primair proces

In dit hoofdstuk worden de activiteiten voor de verschillende rechtsgebieden uitgewerkt. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan het strafrecht, het civiele recht, de kantonrechtspraak en het bestuursrecht. In iedere paragraaf staan de vier doelstellingen uit de Agenda 2008-2011 centraal.

3.1 Strafrecht

3.1.1 Deskundige strafrechtspraak

Algemeen

Om te komen tot een verdere structurele verbetering van de vakbekwaamheid en deskundigheid van strafrechters en hun gerechtelijke ondersteuning, is in 2007 het programma Strafsector 2010 gestart. Dit programma beoogt eind 2008 onder meer de volgende resultaten op te leveren:

- de opleidingsprofielen voor de zittingsrechter, de kamervoorzitter, de rechter-commissaris ("RC"), de kinderrechter en de economische politierechter zijn beschikbaar;
- er is een geborgd landelijk kennissysteem op het gebied van strafrecht beschikbaar. Dit systeem ziet ook op de mogelijkheden tot samenwerking en concentratie;
- er is een visie met concrete aanbevelingen ten aanzien van de invulling van materiedeskundigheid onder strafrechters, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de kwaliteitseisen van het nieuw te ontwikkelen deskundigenregister;⁶
- op het gebied van intervisie is er een concrete aanpak (uitgewerkt projectplan) beschikbaar, waarmee aan de intervisieactiviteiten binnen alle gerechten uiterlijk in 2009 een belangrijke impuls gegeven kan worden; en
- er is een uitgewerkte visie op een kennisinfrastructuur voor specialistische terreinen van de strafrechtspraak (o.m. fraude, milieu en openbare gezondheid).

Project Motiveringsverbetering in Strafvonnissen (Promis)

Afgesproken is dat alle gerechten op 1 januari 2009 de werkwijze van het Promis toepassen in vijftig procent van de vonnissen en arresten van meervoudige kamers. Promis heeft een tweeledig doel: verbetering van de motivering van de beslissing of het feit bewezen is en verbetering van de strafmotivering. Het uitgangspunt van Promis is 'motivering op maat'. Indien het noodzakelijk is voor een goed begrip van de zaak voor procespartijen en derden en indien het voor een grotere inzichtelijkheid in de redenering zorgt, dient een meer uitgebreide motivering te worden opgenomen in het vonnis of arrest. Van belang is dat de discussiepunten die naar voren zijn gekomen bij de behandeling van de zaak, worden besproken in het vonnis of arrest.

Rechter-commissarissen

In 2008 wordt extra energie gestoken in het versterken van de positie en kwaliteit van de RC's. In de ministeriële projectgroep RC's met onder andere vertegenwoordiging uit de rechtspraak wordt nagedacht over de toekomstige positie van de rechter-commissaris in het strafproces. Daarnaast wordt de nodige aandacht besteed aan het competentieprofiel van de RC en de raadsheer-commissaris.

⁶ Zie subparagraaf 2.1.8 voor een nadere toelichting op het deskundigenregister.

3.1.2 Betrouwbare strafrechtspraak

Procedurele rechtseenheid

Het Landelijk Overleg Voorzitters Strafsectoren (“LOVS”) stelt in 2008 een procesreglement strafzaken op. Een dergelijk strafprocesreglement dient niet alleen voor de strafsectoren te zijn, maar ook voor het OM, de advocatuur en anderen. Het uiteindelijke strafprocesreglement wordt via het sectorportaal strafrecht voor alle gerechten toegankelijk gemaakt.

Materiële rechtseenheid

In 2007 is de commissie Rechtseenheid opgericht. Doelstelling van de commissie is voor een aantal veel voorkomende misdrijven richtlijnen of concrete afspraken, zogenaamde oriëntatiepunten, te maken ten behoeve van de straftoemeting. De oriëntatiepunten worden gepubliceerd op www.rechtspraak.nl, de interne digitale databank Porta Iuris en in de jaarlijkse LOVS-bundel. De oriëntatiepunten dienen als uitgangspunt voor de straftoemeting. In het kader van Promis is afgesproken dat indien in een concrete strafzaak van een oriëntatiepunt wordt afgeweken, een dergelijk afwijkend oordeel in het strafvonnis altijd uitdrukkelijk moet worden gemotiveerd.

3.1.3 Effectieve strafrechtspraak

Ketensamenwerking

Het LOVS zet in 2008 de gesprekken met verschillende ketenpartijen, zoals het OM, het Nederlands Forensisch Instituut, het Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Dienst Justitiële Inrichtingen, voort, met de bedoeling de ketensamenwerking te intensiveren en de strafrechtspleging effectiever te maken. Beoogd wordt om in de vorm van uitwisselingsbijeenkomsten het begrip voor elkaars positie en de samenwerking te verbeteren.

Doorlooptijden

In het jeugdrecht past een aanpak die het kind centraal stelt; niet alleen inhoudelijk, maar ook wat betreft de snelheid en effectiviteit van het optreden. In 2008 worden initiatieven uitgevoerd die gericht zijn op de verdere verkorting van de doorlooptijden in jeugdstrafzaken en het behalen van de Kalsbeeknorm⁷. De activiteiten worden door de Raad in samenwerking met het LOVS uitgevoerd. In 2008 wordt gevolg gegeven aan het rapport ‘De positionering van de jeugdrechter’ en aan een betere afstemming in de keten.⁸

3.1.4 Strafrechtspraak in de samenleving

De wens tot het (meer) betrekken van maatschappelijke organisaties bij de rechtspraak staat hoog op de Agenda en is binnen het strafrecht ingevuld door o.m. de commissie Rechtseenheid. De commissie Rechtseenheid is een onderzoek gestart naar de wijze waarop maatschappelijke organisaties en ketenpartners kunnen worden geraadpleegd bij de totstandkoming van oriëntatiepunten voor straftoemeting. Doel van het project Straftoemetingsinstrumentarium is het bevorderen van de rechtseenheid. Dit doel wordt enerzijds bereikt door draagvlak voor de strafrechtspleging te creëren in de samenleving en anderzijds door het draagvlak voor oriëntatiepunten te versterken binnen de

⁷ Op grond van deze norm dient tachtig procent van de jeugdstrafzaken binnen zes maanden afgehandeld te zijn.

⁸ Zie verder subparagraaf 3.2.1.

strafrechtspraak. De resultaten van het onderzoek zullen worden gebruikt bij het formuleren van oriëntatiepunten voor straftoemeting ter bevordering van de rechtseenheid. Voor de samenleving wordt zichtbaar gemaakt dat de Rechtspraak maatschappelijke ontwikkelingen daadwerkelijk met aandacht volgt en van betekenis laat zijn in zijn werk.

3.2 Civiel recht

3.2.1 Deskundige civiele rechtspraak

Permanente educatie

In het kader van permanente educatie worden binnen de sectoren civiel en familie van de rechtbanken en de gerechtshoven door opleidingswerkgroepen en de SSR cursussen ontwikkeld voor rechters en juridisch medewerkers. Beoogd wordt deze cursussen in 2008 beschikbaar te hebben, zodat de sectoren civiel en familie tijdig aan de verplicht gestelde landelijke norm van ten minste dertig uur permanente educatie per jaar kunnen voldoen.

Curriculum civiele rechter

In 2008 wordt een curriculum voor de civiele rechter in eerste aanleg vastgesteld. Ook voor de kinderrechter wordt in samenwerking met het Landelijk Overleg Voorzitters Familie ("LOVF") en de werkgroep kinderrechters door de SSR een leergang voor het familie- en jeugdrecht ontwikkeld, bestemd voor zowel rechters als secretarissen.

Bij de ontwikkeling van beide leergangen wordt niet alleen naar eenvormigheid in opleiding gestreefd, maar ook naar referentienormen ten aanzien van de werkbelasting. Op deze wijze kan landelijke coördinatie plaatsvinden tussen praktijk en opleiding en kunnen cursussen beter worden afgestemd op het werkveld en de ervaring van de specifieke rechter.

Positionering jeugdrechter

Het rapport 'Positionering Jeugdrechter' uit 2006 heeft een hele ontwikkeling in gang gezet waarbij gestreefd wordt naar een organisatiestructuur waarin op één zitting verschillende soorten zaken behandeld kunnen worden. In het land worden initiatieven ondernomen om de samenwerking tussen de sectoren en/of units waar jeugd(straf)-, leerplicht- en familiezaken worden behandeld, te verbeteren, zodat er een beter beeld kan ontstaan omtrent de situatie van het kind. Hierbij worden ook de ketenpartners betrokken. Om alle ontwikkelingen rondom jeugd zo goed mogelijk gestalte te geven, zal in 2008 een programma Jeugd worden gestart. Dit programma moet een antwoord op de vraag geven aan welke randvoorwaarden moet zijn voldaan om civiele en/of strafzaken waarin kinderen betrokken zijn efficiënter en effectiever te behandelen.

Kwaliteitsnormen

In het kader van het project Kwaliteitsnormen zijn voor handelszaken, familiezaken en jeugdzaken normen voor doorlooptijden vastgesteld, zowel voor de rechtbanken als voor de gerechtshoven. In 2008 zal voor het eerst met deze normen gewerkt worden en zal bezien worden of verdere verfijning nodig is. Voor de familie- en jeugdzaken is gekozen voor zoveel mogelijk gedifferentieerde normen. Tevens zal gewerkt worden aan de ontwikkeling van landelijke zittingstijden in familie- en jeugdzaken.

Landelijk Handboek

Ter verbetering van de effectiviteit wordt het handboek van de rechtbank Utrecht omgebouwd naar een landelijk handboek. In dit landelijk handboek worden werkwijzen en praktische en juridische informatie

verzameld. Het handboek is daarmee niet alleen een handleiding voor nieuwkomers in de sectoren civiel maar ook een kennisbron voor de ervaren rechter. In 2008 geeft een projectteam verder vorm aan het handboek.

Landelijke deskundigenindex

In 2008 gaan de sectoren civiel met de landelijke deskundigenindex werken. Voor een nadere toelichting op de deskundigenindex wordt verwezen naar 2.1.8.

Ondersteuning LOVF (rechtbanken en gerechtshoven)

Het LOVF zal het overzicht van rechters en secretarissen die op bepaalde deelterreinen van het familie- en jeugdrecht specialistische kennis hebben actualiseren. Deze specialisten kunnen door collega's geraadpleegd worden en kunnen worden ingezet ten behoeve van bijvoorbeeld de ontwikkeling van *wizards* (geautomatiseerde tekstblokken) en de wetgevingsadvisering.

De helpdesk van het LOVF blijft actief voor de beantwoording van vragen voor en door familie- en jeugdrechters. De verslaglegging en de raadpleegbaarheid van de vragen en antwoorden zal verbeterd worden.

Het Bureau Liaisonrechter Internationale Kinderbescherming (BLIK) bij de sectoren familie- en jeugdrecht van de rechtbank 's-Gravenhage wordt in toenemende mate geraadpleegd door rechters die met de behandeling van deze zaken te maken hebben.⁹ De website van het BLIK zal in 2008 verder gevuld worden met handleidingen, jurisprudentie en andere wetenswaardigheden ten behoeve van de rechtspraak.

3.2.2 Betrouwbare civiele rechtspraak

Procesreglementen

Bij de rechtbanken en de gerechtshoven worden op dit moment de reglementen geüniformeerd en aangepast vanwege de aanstaande afschaffing van het procureaat per 1 september 2008. Naar verwachting zullen deze landelijk uniforme reglementen medio 2008 in werking treden. Daarnaast worden in 2008 voorbereidingen getroffen voor het procesreglement kanton. Na invoering van de procesreglementen komt de nadruk voor alle reglementen te liggen op evaluatie en bijstelling.

Uniformering Werkprocessen

In 2007 is een begin gemaakt met de uniformering van de werkprocessen bij de civiele sectoren van de rechtbanken. De vaststelling en implementatie van deze werkprocessen vindt in 2008 plaats. Vanaf 2009 wordt het onderhoud van deze werkprocessen ingericht. Bij de gerechtshoven leidt de uniformering van de reglementen ook tot aanpassing van de werkprocessen. In het kader van de in 2008 geplande invoering van een nieuw zaaksregistratiesysteem (ReIS) zullen deze werkprocessen worden gestroomlijnd en waar nodig vereenvoudigd.

Wizards

Het doel van het project Wizards is het ten behoeve van de sectoren civiel en familie opleveren van een volledig dekkend systeem van wizards, modellen en tekstblokken voor vonnissen, beschikkingen, processen-verbaal e.d.. Door middel van deze producten wordt het mogelijk arresten, vonnissen, beschikkingen en andere beslissingen landelijk op eenvormige wijze op te stellen. Voor 2008 staat de

⁹ De taak van de liaisonrechters is het tot stand brengen van contacten tussen nationale en internationale rechters in internationale kindbeschermingszaken.

implementatie van een aantal wizards gepland voor zowel de rechtbanken als de gerechtshoven. Op basis van een gehouden inventarisatie zal in 2008 het aantal wizards worden uitgebreid.

Project griffierechten

Ter voorbereiding op de door de minister van Justitie voorgenomen vereenvoudiging van het griffierechtenstelsel is het project griffierechten in het leven geroepen. Dit project brengt de gevolgen van de voorgenomen stelselwijziging in kaart, bereidt de bijdrage van de Rechtspraak aan het wetgevingsproces voor en doet voorstellen aan de gerechten over invoering van het wetsvoorstel. Uitgaande van inwerkingtreding van het wetsvoorstel in 2009, zal het grootste deel van de implementatiewerkzaamheden van het project gereed zijn voor het einde van 2008.

3.2.3 Effectieve civiele rechtspraak

Differentiatie zaakstromen

Teneinde de doelmatigheid te bevorderen, gaan de landelijke overleggen van de rechtbanken zich meer richten op de aanpassing van de verschillende zaakstromen.

Eind 2007 heeft een adviescommissie met vertegenwoordigers uit de sectoren civiel en kanton een advies uitgebracht over de verdeling van zaken tussen de civiele sectoren en de kantonsectoren. In 2008 en daarop volgende jaren zal in navolging op dit advies uitvoering gegeven worden aan het idee van differentiatie van zaakstromen. Zie subparagraaf 3.3.3 voor een nadere toelichting op de aanbevelingen van de adviescommissie.

Onderzoek naleving uitspraken

Om meer inzicht te krijgen in de uitkomst van een civiele procedure en hetgeen zich daarna tussen partijen afspeelt, loopt een studie waarin de nalevingspraktijk wordt onderzocht. Eind 2008 zullen de eerste resultaten beschikbaar zijn. Dan wordt ook besloten hoe het vervolgproject gestalte krijgt.

3.3 Kanton

3.3.1 Deskundige kantonrechtspraak

Binnen de sectoren kanton worden cursussen ontwikkeld voor alle kantonrechters en juridisch medewerkers in het kader van het binnen de Rechtspraak eerder gestelde doel rond 'permanente educatie'. Beoogd wordt deze cursussen – o.m. op het terrein van het arbeidsrecht, het huurrecht en curatele/bewind/mentorschap – in 2008 beschikbaar te hebben.

Om gespecialiseerde deskundigheid in 2008 en daarop volgende jaren verder te bevorderen en te waarborgen, is het aantal interne expertgroepen – bestaande uit rechters met deskundigheid op bepaalde terreinen van de kantonrechtspraak – uitgebreid met bijvoorbeeld een expertgroep huurrecht. In 2008 wordt binnen de sectoren kanton de door de Rechtspraak ontwikkelde landelijke deskundigenindex ingevoerd. Ten behoeve van concentratie van kennis en rechtspraak wordt voor 2009-2011 beoogd zogenaamde Groene Kamers op te richten, waarin rechters uit de civiele sectoren en uit de kantonsectoren, die zich bezighouden met agrarisch recht, elkaar ontmoeten.

3.3.2 Betrouwbare kantonrechtspraak

Het uniformeren en onderhouden van werkprocessen en procesreglementen is een primaire voorwaarde voor betrouwbare kantonrechtspraak. In navolging op de uniformering van Mulderzaken in 2007 worden de overige werkprocessen in 2008 geüniformeerd. Zo staat het opstellen van een verzoekschrift- en kort geding reglement voor de sectoren kanton gepland. Na de implementatie van de werkprocessen wordt ook zorg gedragen voor adequaat beheer en onderhoud. Hetzelfde geldt voor werkprocessen in familiezaken.

De verwachting is dat de eerste fase van de Wet OM-afdoening begin 2008 in werking zal treden. Dit betekent voor de sectoren kanton dat circa vier maanden na de inwerkingtreding de eerste kantonstrafzittingen voor artikel 30 WAM-zaken worden verwacht. Daarna zullen de andere onderdelen van de Wet OM-afdoening in werking treden.

3.3.3 Effectieve kantonrechtspraak

Eind 2007 heeft de adviescommissie Verbreding kantonrechtspraak voorstellen gedaan om een betere werkstroomdifferentiatie in civiele zaken mogelijk te maken. De adviescommissie heeft onder meer geadviseerd de kantonrechter bevoegd te maken in zaken met een belang tot €25.000. Ook heeft deze commissie geadviseerd de verplichting voor rechtbanken een aparte sector kanton te hebben af te schaffen. In 2008 zal worden besloten of uitvoering gegeven wordt aan deze aanbevelingen. Vervolgens zullen de sectoren kanton en de sectoren civiel in 2008 een begin maken met de voorbereiding op deze veranderingen die grote organisatorische gevolgen hebben.

Teneinde de effectiviteit van de kantonrechtspraak in 2008 te verhogen, streven de sectoren kanton ernaar meer gebruik te maken van de reeds bestaande onderzoeksinstrumenten voor, tijdens en na de zitting. In 2008 worden vaker - indien relevant - getuigen gehoord of onderzoeken ter plaatse verricht, zowel ambtshalve als op verzoek van partijen. Daarnaast krijgt in 2008 de mondelinge behandeling een belangrijker plaats in procedures bij de kantonrechter en wordt tevens gestreefd naar een hoger percentage comparities in tegenspraakzaken, in het bijzonder wanneer één of beide partij(en) zonder procesvertegenwoordiging procedereert respectievelijk procederen. Ter bevordering van een effectieve kantonrechtspraak wordt in 2008 bezien of tot een uniforme werkwijze en beleid kan worden gekomen ten aanzien van het houden van enquêtes, pleidooien, descentes en comparities in zaken op tegenspraak. Normering van doorlooptijden zal in ieder geval plaatsvinden voor de handelszaken met en zonder verweer, beschikkingen geregelde arbeidsontbinding en beschikkingen arbeidsontbinding op tegenspraak, kort geding zaken en de Mulderzaken. Ook richten de sectoren kanton zich in 2008 in ieder geval op het terugbrengen van de doorlooptijden in huurzaken. In 2008 wordt in het kader van de digitale toegankelijkheid van de kantonrechtspraak in nauwe betrokkenheid met de sectoren kanton gewerkt aan een standaarddagvaarding, die digitaal kan worden ingediend en verwerkt.

3.3.4 Kantonrechtspraak in de samenleving

De aardzaken die door de kantonrechter worden behandeld, hebben - kort gezegd - betrekking op de maatschappelijk relevante thema's 'werken, winkelen en wonen'. De sectoren kanton zijn er dan ook veel aan gelegen om een solide binding met de samenleving te behouden en te versterken. In 2008 wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van een speciale website www.naardekantonrechter.nl die via Rechtspraak.nl te raadplegen zal zijn. Hiermee wordt beoogd de informatievoorziening over de

kantonrechtspraak aan zowel procespartijen en hun vertegenwoordigers, als aan het publiek in het algemeen te verbeteren. Ook wordt in 2008 actiever openheid gegeven over wat er in de sectoren kanton gebeurt, door daartoe geschikte interne richtlijnen en werkafspraken te publiceren op Rechtspraak.nl.

3.4 Bestuursrecht

3.4.1 Deskundige bestuursrechtspraak

Realisering doelstellingen kwaliteit

In 2008 zullen de bestuurssectoren bijzondere aandacht besteden aan de juridische kwaliteit. Zo hebben het CBb, de Centrale Raad van Beroep (“CRvB”), de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (“ABRvS”) en de Hoge Raad een intercollegiale werkgroep in het leven geroepen om onderwerpen uit de Algemene wet bestuursrecht (“Awb”) nader met elkaar te kunnen bespreken. De werkgroep komt in 2008 tweemaal bijeen.

Systematisch overleg over kwaliteit tussen de opvolgende instanties

In 2008 worden diverse overleggen tussen het Landelijk Overleg Voorzitters Bestuur (“LOVB”), de CRvB, het CBb, de belastingsectoren van de gerechtshoven en de ABRvS voortgezet. In 2008 wordt met het oog op kwaliteitsverbetering in bovengenoemde overleggen nadrukkelijk aandacht besteed aan dit onderwerp. Een ander thema hierbij is de versterking van het vermogen van de bestuursrechters om tot finale geschilbeslechting te komen.

Samenwerking en specialisatie van rechtspraak

Volgens planning zal op 1 januari 2009 de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking treden. Dat betekent dat de sectoren bestuursrecht vanaf dat moment met zaken rond de omgevingsvergunning, waarin onder meer de huidige milieuvergunning opgenomen is, te maken kunnen krijgen. Naar het zich laat aanzien zullen bepaalde zaken van de Wabo bij een beperkt aantal rechtbanken worden geconcentreerd. Om invoering van rechtspraak in twee instanties mogelijk te maken zijn concrete voorstellen gedaan voor de voorbereidende maatregelen die getroffen moeten worden door de rechtbanken. Eén van de voorstellen is een opleidingsplan voor rechters, gerechtsambtenaren en administratief medewerkers. Uitgaande van inwerkingtreding van de Wabo op 1 januari 2009, wordt in het najaar van 2008 een start gemaakt met de opleidingen.

Belastingrechtspraak gerechtshoven

Met het omschakelen van de gerechtshoven als eerste-aanlegrechter in belastingzaken naar appelinstantie in 2005 is inmiddels bij de belastingsectoren van de gerechtshoven de formatie aangepast aan de veel lagere instroom. Een eerste daarmee samenhangend probleem is de vraag of bij de relatief kleine aantallen raadsheren per gerechtshof de noodzakelijke expertise van het gehele vakgebied nog wel op elk gerechtshof aanwezig kan zijn. In dit spanningsveld tussen de wens om de appelrechtspraak in belastingzaken bij alle gerechtshoven te laten plaatsvinden en de kwaliteitseisen van de appelrechtspraak, speelt de kritische massa van iedere belastingsector een cruciale rol.

Om dit probleem te ondervangen is in 2007 een begin gemaakt met het formeren van landelijke kennisgroepen rond een aantal te onderscheiden specifieke vakgebieden. De kennisgroepen houden zich onder meer bezig met de thema's indirecte belastingen, loonbelasting en premieheffingen, het internationaal belastingrecht, heffingen lokale overheden en formeel belastingrecht. Ieder gerechtshof is met een raadsheer of juridisch medewerker vertegenwoordigd in de kennisgroep. De kennisgroepen zullen fungeren als aanspreekpunt, als denktank en zullen in voorkomende gevallen menskracht ter

beschikking kunnen stellen voor zaaksbehandeling waarbij specifieke expertise vereist is. De kennisgroepen worden in 2008 operationeel en kunnen worden versterkt door raadsheren(-plaatsvervangers) die juist met het oog op hun specifieke deskundigheid zijn aangetrokken. Uit de bijzondere kwaliteitsactiviteiten in 2008 zullen door een aantal belastingsectoren van de gerechtshoven met name projecten als instructie en feitenonderzoek en de doorlooptijden worden opgepakt.

Ontsluiting kennis CRvB

De CRvB kan desgewenst als detachings- of stageplaats voor rechters en/of juridisch medewerkers van de sectoren bestuursrecht fungeren. De CRvB streeft ernaar in 2008 zijn "Handboek Awb" te digitaliseren en dit beschikbaar te stellen via het landelijk stafbureau bestuursrecht. Daarnaast wordt de interne Juridische Nieuwsbrief van het Wetenschappelijk Bureau van de CRvB in 2008 ter beschikking gesteld voor landelijke verspreiding.

Verbeteren inzet van externe deskundigen in procedures

Het project Deskundigenindex beoogt een landelijke index van deskundigen op te zetten waaruit - in eerste instantie - de sectoren bestuursrecht en civiel recht kunnen putten. Met het installeren van een deskundigenindex voor de Rechtspraak wordt een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de inzet van externe deskundigen in procedures. Voor een nadere toelichting op de deskundigenindex wordt verwezen naar subparagraaf 2.1.8.

3.4.2 Betrouwbare bestuursrechtspraak

Procedurele rechtseenheid

Nadat in 2007 de procesregelingen bestuursrecht en vreemdelingenrecht zijn samengevoegd, worden deze procesregelingen in 2008 geëvalueerd. De aanleiding hiervoor is het feit dat de Landelijke Uniforme Procesregeling tien jaar geleden werd ingevoerd. Het doel van de evaluatie is te onderzoeken wat er terecht gekomen is van de doelstellingen van de procesregelingen (vergroten van de rechtszekerheid, de uniformering van werkwijzen en het verkorten van doorlooptijden) en wat de effecten van de procesregelingen geweest zijn voor de justitiabelen, bestuursorganen en hun gemachtigden enerzijds en de sectoren bestuursrecht anderzijds.

Materiële rechtseenheid

In het eerder genoemde overleg tussen het LOVB en de bestuursrechtelijke appelcolleges en tussen het LOVB en de Hoge Raad wordt bijzondere aandacht besteed aan het bevorderen van de materiële rechtseenheid. Binnen het CBb worden met behulp van onder meer jurisprudentieoverzichten de rechtseenheid vergroot. In 2008 nemen raadsheren van het CBb en de CRvB deel aan intergerechtelijke werkgroepen, zoals die ter totstandbrenging van een gezamenlijke procesregeling voor het CBb, de CRvB en de ABRvS en een werkgroep voor de terugkoppeling van rechtspraak en wetgeving.

3.4.3 Effectieve bestuursrechtspraak

Finale geschilbeslechting

Zowel in het rapport van de commissie Verbetervoorstellen bestuur als in de Evaluatie van de Awb wordt in aanbevelingen aangedrongen op meer finale geschillenbeslechting en op het meer inzetten van de vooronderzoeksbevoegdheden van de bestuursrechter. Onder finale geschillenbeslechting wordt verstaan een wijze van afdoening waarbij geen nieuwe bestuurlijke afweging hoeft plaats te vinden.

De bestuursrechtspraak zal in 2008 een reactie geven op deze aanbevelingen. Bezien wordt in welke categorieën van bestuurszaken en onder welke condities finale geschillenbeslechting mogelijk en wenselijk is binnen de grenzen die de wet stelt. Hier ligt, mede gezien het belang van rechtseenheid op dit punt, een taak voor het LOVB en de bestuursrechtelijke appelcolleges. Waar mogelijk kan gebruik gemaakt worden van de ervaring bij de belastingsectoren van de gerechtshoven waarin van oudsher veel meer gerichtheid is op finale geschilbeslechting.

In 2009 en verder zal – met inachtneming van de jurisprudentie – waar (financieel) mogelijk en gewenst sprake zijn van finale geschillenbeslechting in de bestuursrechtspraak. Binnen een nader vast te stellen bandbreedte zal sprake zijn van het meer inzetten van de vooronderzoeksbevoegdheden door de bestuursrechter.

Normering doorlooptijden

Ook binnen het bestuursrecht wordt aandacht besteed aan normering van doorlooptijden. De normering is onderdeel van het project Uniformering administratieve werkprocessen, dat gericht is op verdieping, verbetering en verdere uniformering van de landelijke referentiemodellen voor de werkprocessen in het bestuursrecht. Daarbij wordt aandacht besteed aan de vraag hoeveel doorlooptijd gemoeid is met de afzonderlijke processtappen om vervolgens de totale doorlooptijd vast te stellen.

Ook voor het CBb geldt dat in 2008 aandacht wordt besteed aan de snelheid en tijdigheid van de afdoening van zaken en het – waar mogelijk – ontwikkelen van systemen om de doorlooptijden verder te beheersen. Het CBb streeft daarbij naar een maximale afdoeningstermijn van 40 weken voor hoger beroepzaken, maximaal 12 maanden voor een gewone bodemzaak en een snellere behandeling voor zaken die met voorrang moeten worden behandeld. Daarbij dient te worden aangetekend dat het CBb geen verantwoordelijkheid kan dragen voor vertragingen die afhangen van omstandigheden waarop het CBb geen invloed kan uitoefenen, zoals het wachten op de uitkomst van een prejudiciële procedure in Luxemburg. De ervaring leert dat een arrest van het Hof van Justitie in zo'n procedure doorgaans wel 2 jaar op zich laat wachten. Gelet op het feit dat er door het CBb betrekkelijk veel prejudiciële vragen worden gesteld, is het aantal zaken dat wacht “op antwoord uit Luxemburg” relatief groot, met alle gevolgen van dien voor de gemiddelde doorlooptijd. Momenteel en met doorloop naar 2008 wordt gewerkt aan een verbetering van de managementinformatie, met de bedoeling meer inzicht te krijgen in de gemiddelde doorlooptijd per categorie zaken. Het CBb streeft ernaar die managementinformatie in 2008 voorhanden te hebben.

Differentiatie van zaaksbehandeling

Binnen het sectorprogramma Bestuursrecht richt het project Differentiatie van werkstromen zich op de gewenste verbetering van de effectiviteit van de rechtspraak. Het project onderzoekt onder meer de mogelijkheid van het inrichten van een poortselectie waarbij, nadat het dossier compleet is, een beslissing wordt genomen over de inrichting en het tempo van de (voor-)behandeling. Hierbij is te denken aan het gebruikmaken van onderzoeksbevoegdheden door de rechtbank (zoals het inschakelen van een deskundige, onderzoek ter plaatse, en re- en dupliek) en een keuze voor het behandeltraject (kort, gewoon, uitvoerig). Daarnaast worden de voordelen verkend van een regiezitting, waar samen met partijen de inrichting van de procedure, de bewijsvragen en de bewijslastverdeling worden besproken, en de mogelijkheden van schikking of *mediation* worden beproefd.

Digitale toegang

Binnen het sectorprogramma Bestuursrecht worden meerdere *pilots* uitgevoerd die betrekking hebben op digitaal communiceren tussen procespartijen en de griffies. De *pilot* bij de afdeling bijzondere competenties van de rechtbank Rotterdam is gericht op het digitale verkeer en op het digitale dossier en de impact hiervan op de interne organisatie. Ook het CBb is als appelrechter bij deze *pilot* betrokken.

Eind 2007 is een soortgelijke *pilot* met beroep tegen besluiten van de gemeente Dordrecht gestart. De *pilot* bij de rechtbank Breda, die in april 2007 van start ging, legt het accent op communicatie met de buitenwacht in de vorm van emailverkeer en het digitaal indienen van een beroepschrift. Daarnaast is in 2007 bij de rechtbank Haarlem een *pilot* gestart met het aanbrengen van vreemdelingenzaken. Behalve op het digitaal indienen van het beroep bij het Centraal Inschrijfbureau Vreemdelingenzaken moet binnen deze *pilot* ook de verwerking in het registratiesysteem en de distributie van zaken over de nevenvestigingen wordt gedigitaliseerd.

In 2008 zullen de *pilots* in Breda, Rotterdam en Dordrecht ten einde lopen. Alle drie leveren een evaluatierapport op waarin knelpunten, voor- en nadelen van digitale communicatie aan de orde komen. Tevens wordt aangegeven of en hoe de *pilots* worden voortgezet. Medio 2008 zijn de voorbereidingen inclusief de bouw van een interface voor de *pilot* in Haarlem gereed. Medio 2009 wordt de *pilot* in Haarlem afgerond. Ook van deze *pilot* wordt een evaluatierapport opgeleverd en aangegeven hoe een vervolg gestalte kan krijgen.

3.4.4 Bestuursrechtspraak in de samenleving

Structurele dialoog

De bestuurssectoren van de rechtbanken, het CBb en de CRvB gaan de komende jaren, voor zover dit nog niet is gebeurd, structureel contacten leggen en onderhouden met ketenpartijen, maatschappelijke organisaties en overheden op landelijk en lokaal niveau; uiteraard met inachtneming van de onafhankelijkheid van de rechter in een individuele zaak. Voor het bestuursrecht terugkerende onderwerpen van gesprek zijn de vergroting van de effectiviteit van de rechtspraak door het bevorderen van finale geschillenbeslechting, en meer aandacht voor maatwerk en flexibiliteit. Bijzondere aandacht verdient het periodieke overleg tussen de CRvB met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen, de Informatiebeheer-Groep en de Pensioen- en Uitkeringsraad. Deze overleggen zullen, waar nodig, verder geïntensiveerd worden.

4 Instroom, doorlooptijden en financiën

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de instroomprognoses en de financiering daarvan toegelicht. De prognose van de instroom aan zaken bij de Rechtspraak is allereerst gebaseerd op beleidsneutrale prognoses (d.w.z. prognoses bij onveranderd beleid) met behulp van prognosemodellen. Deze worden vervolgens aangevuld met te verwachten beleidseffecten; (voorgenomen) wijzigingen in beleid, wet- en regelgeving die een substantieel effect hebben op de instroom.

De prognosemodellen worden in ketenverband opgesteld. Voor de sectoren straf en vreemdelingen worden deze reeds een paar jaar in samenwerkingverband van de Raad, het ministerie van Justitie en de verschillende ketenpartners gebruikt bij de inhoudelijke en cijfermatige onderbouwing van productieaantallen in de Justitie-begroting. Bij de begrotingsvoorbereiding 2008 zijn voor het eerst de door de Raad en het ministerie van Justitie opgestelde Prognosemodellen Justitiële Ketens Civiel en Bestuur gehanteerd. De prognosemodellen zijn verklaringsmodellen en houden rekening met de invloed van (regionale) maatschappelijke (economische, demografische) ontwikkelingen op de instroom van zaken bij de rechter en prognoses van economische en demografische ontwikkelingen van instanties als het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

4.2 Instroomprognoses, werkvoorraden en doorlooptijden

De productieafspraken voor 2008 tussen de Minister van Justitie en de Raad zijn gebaseerd op de capaciteitsbehoefte zoals in januari 2007 door de Raad in overleg met het ministerie van Justitie opgesteld. In tabel 1 staan deze afspraken in de laatste kolom weergegeven. Ze zijn afgezet tegen de instroomprognoses die in december 2007, zijn geactualiseerd en zijn weergegeven in de een na laatste kolom.

In de eerste drie kolommen van tabel 1 zijn instroom-, productieverwachting en productieafspraken voor het jaar 2007 weergegeven.

Voor 2008 is de verwachte instroom circa 1.770.940 zaken. Dat ligt twee en een half procent boven het verwachte instroom- en productieniveau van 2007. De geprognosticeerde instroom voor 2008 ligt bijna 1% boven de huidige productieafspraken 2008.

Tabel 1 Instroomprognose en productie afspraken met de minister 2007 en 2008

	2007			2008	
	Prognose instroom	Prognose productie	Afspraak productie	Prognose instroom	Afspraak productie
<i>Gerechtshoven</i>					
Civiel	14.070	14.530	15.079	15.340	14.544
Straf	41.240	39.190	41.380	42.880	42.803
Belasting	3.090	3.180	2.785	2.700	2.410
<i>Rechtbanken</i>					
Civiel	265.190	263.340	272.318	269.600	277.807
Straf	221.090	220.690	230.937	223.440	222.032
Bestuur (excl. Vreemdelingenkamers)	47.420	48.950	53.556	46.610	56.278
Bestuur (Vreemdelingenkamers)	51.250	57.450	67.479	54.400	63.422
Kanton	1.052.840	1.050.340	1.039.528	1.079.760	1.044.180
Belasting	23.820	25.560	26.412	28.400	26.397
<i>Bijzondere colleges</i>					
Centrale Raad van Beroep	7.400	7.870	7.729	7.810	7.781
Totaal	1.727.410	1.731.100	1.757.203	1.770.940	1.757.652

De prognoses zijn in december 2007 geactualiseerd

Vreemdelingenkamers

De meerjaren productie prognose van de vreemdelingenketen ("MPP") van december 2006 gaat uit van een productieraming van 63.422 zaken voor 2008. Deze prognose is overgenomen in de productieafspraken 2008 tussen Raad en Minister. De geactualiseerde MPP zal de basis vormen voor het maken van gewijzigde productieafspraken bij de Voorjaarsnota 2008.

Gezien het feit dat de vreemdelingenkamers nagenoeg geen werkvoorraden meer hebben en het niet mogelijk is (gezien de rechtspositie van de voor het leven benoemde rechters) om binnen een zeer korte termijn de vreemdelingenkamers af te bouwen, zal er in 2008 waarschijnlijk een overcapaciteit bij de vreemdelingenkamers ontstaan. Aan de rechtbanken is gevraagd de overcapaciteit van de vreemdelingensectoren elders in de rechtbank flexibel in te zetten, zodanig dat deze productiecapaciteit beschikbaar blijft voor vreemdelingenzaken indien dit alsnog nodig mocht blijken te zijn. Aldus wordt een buffer gecreëerd die bij piekbelasting op korte termijn kan worden ingezet. Over de financiering van de buffercapaciteit voor vreemdelingenzaken worden nog afspraken gemaakt met de Minister van Justitie.

Gevolgen voor voorraden en doorlooptijden

De effectiviteit van de rechtspraak wordt mede bepaald door de tijdigheid van de rechtspraak. Deze tijdigheid wordt op zijn beurt bepaald door de mate waarin de verwachte instroom wordt gefinancierd en zich dus vertaalt in productieafspraken tussen de minister van Justitie en de Raad. De verwachting is dat bij de huidige productie afspraken de werkvoorraden en doorlooptijden van procedures in de meeste gevallen stabiel kunnen blijven of iets bekort worden, door daar waar dat nog mogelijk is meer te produceren dan er aan zaken instroomt.

De werkvoorraden civiele handelsprocedures in eerste aanleg en hoger beroep zullen krimpen, zodat in 2008 de duur van die procedures bekort zal worden. Ook de doorlooptijd van vreemdelingenzaken en reguliere bestuurszaken zal afnemen, mede als gevolg van de voorraadafname in 2007.

4.3 Financiën Rechtspraak

Bij Justitiebegroting 2008 zijn middelen aan de Rechtspraak toegekend. In 2008 is het bedrag dat de gerechten per zaak krijgen verhoogd. Deze extra middelen zijn enerzijds het gevolg van de nieuwe, hogere productgroepprijzen tussen de Raad en de minister van Justitie. Daarnaast zet de Raad in 2008 ook eigen vermogen van de Rechtspraak in. Het extra geld is bedoeld om de kwaliteitsimpuls van de rechtspraak te financieren

De professionele ontwikkeling van het personeel en de inzet op het realiseren van de kwaliteitsdoelstellingen hebben tot gevolg dat de kosten per zaak stijgen. In 2008 zijn daartoe de tarieven voor de gerechten opgehoogd. Ook is door lagere kosten als gevolg van de doelmatigheidsimpuls extra geld beschikbaar voor kwaliteit. In 2009 en 2010 is eveneens extra geld beschikbaar voor de gerechten.

Naast de bijdrage van het ministerie van Justitie ontvangt de Rechtspraak middelen van derden. In tabel 1 zijn genoemde bijdragen en de inzet van het eigen vermogen voor 2008 nader gespecificeerd.

Tabel 3 Middelen rechtspraak 2008	
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	
Bijdrage Justitie	831.135
Bijdrage derden	19.926
Rentebaten	2.400
Inzet eigen vermogen	14.539
Totale middelen rechtspraak	868.000

In bijlage I wordt een nadere onderbouwing gegeven van de verwachte kosten in 2008.

4.4 Verdeling middelen en bekostigingssystematiek

Verdeling middelen

In oktober 2007 hebben de gerechten hun jaarplannen ingediend bij de Raad. De jaarplannen van de gerechten zijn gebaseerd op lokale prognoses die bovendien 9 maanden actueler zijn dan de eerder genoemde prognose van de Raad. De som van de lokale prognoses kan dus afwijken van de centrale prognose. Ook de centrale budgethouders binnen de Raad hebben in oktober in jaarplannen aangegeven welke middelen zij nodig hebben voor de financiering van huisvestingskosten van gerechten, ICT, opleidingen etc. Eind 2007, na het verschijnen van dit jaarplan, beziet de Raad in hoeverre alle voorstellen passen binnen het ter beschikking gestelde financiële kader en de inzet van het eigen vermogen.

Begin januari 2008, na de bestuurlijke overleggen tussen de Raad en de gerechtsbesturen, worden de afspraken met de gerechten vastgelegd in bestuursafspraken en worden de budgetten toegekend.

Verbetering bekostigingssystematiek

In 2007 is het project Verbetering bekostigingssystematiek gestart. Onderzocht wordt of het bekostigingstelsel verbeterd kan worden, en daarmee de beheerslasten verlaagd, door een aangepaste systematiek van middelenverdeling aan de hand van een grovere indeling van de zaakscategorieën. Aanleidingen voor het project waren de vele verzoeken om bijzondere financiering, de problemen met het inpassen van wetswijzigingen en organisatieveranderingen en de hoge beheerslasten voor het bepalen van behandel tijden en zaaksaantallen. Het project levert naar

verwachting in februari 2008 het eindrapport op. De Raad zal vervolgens aangeven welke consequenties aan het rapport verbonden moeten worden.

4.5 Behandeltijden zaakscategorieën en tijdschrijfonderzoeken

Op advies van de adviescommissie Werklastmeting en bekostiging heeft de Raad, in afstemming met de minister van Justitie, besloten om in de opmaat naar de komende prijsonderhandelingen (voor de periode 2011-2013) binnen de gerechten een uitgebreid Continue Proces Analyse (“CPA”) te houden. Met het CPA-onderzoek, dat in 2008 wordt uitgevoerd, wordt de verhouding bepaald tussen de directe en indirecte productieve tijd van een medewerker. Het gaat om een uitgebreid onderzoek, waarbij ook inzicht wordt gegeven in de totale gewerkte tijd, overwerk en thuiswerk. Ook de bijdrage die anderen dan het gerechtspersoneel (rechter-plaatsvervangers, rechters in opleiding, raio’s en dergelijke) leveren wordt daarbij onderzocht. Met de uitkomsten van dit onderzoek, samen met productie- en bezettingscijfers per productgroep, wordt geconstrueerd hoe zwaar (uitgedrukt in behandelminuten) een zaak op productgroepniveau is.

Omdat de behoefte aan informatie over behandeltijden op het niveau van zaakscategorieën vooralsnog blijft bestaan, wordt aan één of meer *expertmeetings* gevraagd de gemiddelde behandeltijd op productgroepniveau te differentiëren naar de onderscheiden zaakscategorieën.

Bijlage I Verwachte kosten 2008

In deze bijlage worden de verwachte kosten (€868 mln.) van de rechtspraak toegelicht.¹⁰ Deze kosten kunnen worden onderscheiden in

- productiegerelateerde kosten rechtspraak;
- gerechtskosten;
- overige uitgaven;
- kosten van taken die niet in het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 ("BFR 2005") geregeld zijn.

De Raad verwacht dat ten gevolge van kwaliteitsbehoud en versterking in 2008 de kosten van de rechtspraak groter zullen zijn dan de opbrengsten (bijdrage van Justitie en van anderen). Daardoor moet de rechtspraak in 2008 ook eigen vermogen inzetten. De kostenraming sluit aan op de kosten zoals opgenomen in de Justitiebegroting 2008.

A. Productiegerelateerde kosten

De productiegerelateerde kosten van de rechtspraak kunnen krachtens het Bfr 2005 worden onderscheiden in de productiegerelateerde kosten bij de gerechten, specifieke uitgaven bij de gerechten, huisvestingskosten bij de gerechten en de kosten die de Raad op centraal niveau maakt ten behoeve van de gerechten (met name ICT en opleidingen.).

Tabel 4 Specificatie productiegerelateerde kosten Rechtspraak 2008

	Kosten
P*Q gerechten	581.138
Specifieke uitgaven tbv gerechten	558
Huisvestingskosten	108.310
Kosten centraal in beheer	133.911
- Ict	74.008
- Opleidingen	27.750
- Bureau Raad	19.955
- Overige uitgaven	12.198
Totaal Productiegerelateerde kosten	823.917

De *productiegerelateerde kosten bij de gerechten* hebben betrekking op de personele, materiele, afschrijvings- en rentekosten van de gerechten. Naar productgroep kunnen deze kosten als volgt worden gespecificeerd:

¹⁰ In het Jaarplan 2007 bedroegen de kosten €805.000. De bedragen zijn echter niet goed vergelijkbaar omdat in het Jaarplan 2007 niet alle kosten werden meegenomen die voor derden werden gemaakt. Met ingang van Justitiebegroting en Jaarplan 2008 zijn deze kosten in overleg met het ministerie van Justitie gedsaldeerd met de bijdragen die van derden worden ontvangen. Voor opleidingen betreft dit bijvoorbeeld het aandeel van het OM in de kosten van SSR.

Tabel 5 Verwachte productiegerelateerde kosten gerechten 2008

	Aantallen producten	Verwachte Landelijke productgroepprijs	Verwachte Koster in euro's
<i>Gerechtshoven</i>			
Civiel	14.544	2.598,96	37.799.136
Straf	42.803	883,56	37.818.610
Belasting	2.410	2.395,64	5.773.470
<i>Rechtbanken</i>			
Civiel	277.807	567,72	157.716.434
Straf	222.032	503,53	111.800.379
Bestuur (excl. Vreemdelingenkame)	56.278	1.188,95	66.911.283
Bestuur (Vreemdelingenkamers)	63.422	536,04	33.996.642
Kanton	1.044.180	87,98	91.865.187
Belasting	26.397	786,93	20.772.529
<i>Bijzondere colleges</i>			
Centrale Raad van Beroep	7.781	2.144,25	16.684.351
Totaal	1.757.652		581.138.022

Deze kostenraming is gebaseerd op de aanname dat de bestuursafspraken met de gerechten zullen overeenkomen met de productieafspraken tussen Raad en Minister. Duidelijkheid hierover ontstaat in januari 2008.

De *specifieke uitgaven* van de gerechten hebben betrekking op activiteiten die gericht zijn op verbetering van de organisatie of de werkwijze van het gerecht (innovatieve projecten).

De *huisvestingskosten* hebben grotendeels betrekking op de gebruikersvergoeding (huur) die gerechten aan de Rijksgebouwendienst moeten betalen.

Ongeveer €134 mln. van de kosten van Rechtspraakbudget worden *centraal* gemaakt. Een belangrijk deel van deze kosten wordt gemaakt voor de gerechten, zoals de ict-uitgaven van de Rechtspraak en opleidingen.

B. gerechtskosten

De gerechtskosten in civiele en bestuurlijke zaken zijn voor rekening van de rechtspraak. Het gaat vooral om de kosten van advertenties van faillissementszaken. Gerechtskosten in strafzaken komen voor rekening van het OM en blijven hier dus buiten beschouwing.

De gerechtskosten beslaan naar verwachting ongeveer €5,1 mln.

Tabel 6 Gerechtskosten 2008

Ger.kstn in civiele zaken	4.371
Ger.kstn in bestuurszaken	711
Totale gerechtskosten	5.082

C. "overige uitgaven"

Met de term overige uitgaven wordt in BFR 2005 bedoeld op de kosten voor megazaken in het strafrecht (inclusief de zaken op grond van de Wet Internationale Misdrijven), de kosten van de bijzondere kamers en de kosten van het CBb.

Tabel 7 overige uitgaven 2008

Megazaken	12.664
College van Beroep voor het bedrijfsleven	4.767
Bijzondere kamers	7.910
Totaal overige uitgaven	25.341

Het grootste deel van deze uitgaven betreft de kosten van de megazaken in het strafrecht, te weten € 12,7 mln. Voor een megastrafzaak is veel meer behandeltijd nodig dan voor een reguliere strafzaak in een meervoudige strafkamer. Daarom worden deze megazaken als een aparte categorie behandeld. Een kleiner deel van de 'overige uitgaven' (€7,9 mln.) heeft betrekking op de kosten van de bijzondere kamers. Het gaat hier om bij wet aan gerechten opgedragen taken.¹¹

Tot slot maken met ingang van 2008 ook de kosten van het CBb deel uit van deze categorie.

D. kosten van taken die niet in het BFR 2005 zijn geregeld

Behalve voor de in het BFR 2005 geregelde taken maakt de Rechtspraak ook kosten voor andere activiteiten. Het gaat hier onder meer om kosten in verband met tuchtrecht, kosten van de secretariaten van Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen, kosten van parketpolitie en de kosten van het Landelijk bureau Mediation.

Tabel 8 Kosten 2008 van taken die niet in BFR-2005 zijn geregeld

Tuchtrecht	3.163
Commissies van toezicht	4.595
Overige taken	5.902
Totale kosten niet wettelijke taken	13.660

¹¹ Het gaat om de douanekamer (hof Amsterdam, rechtbank Haarlem), de ondernemingskamer (hof Amsterdam), de kamers voor het kwekersrecht (hof Den Haag), de octrooikamer (hof Den Haag, rechtbank Den Haag), de merkenwetkamer (hof Den Haag), zaken in verband met de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (hof Leeuwarden, rechtbank Leeuwarden), adviezen ingevolge de Wet overdracht tenuitvoerlegging (hof Arnhem), de centrale grondkamer (hof Arnhem), strafrechterlijke opvang verslaafden (gerechtshof Arnhem), liaisonrechter (rechtbank Den Haag), de kamer voor bijzondere competentiezaken bestuurszaken (rechtbank Rotterdam) en overleveringswetzaken (rechtbank Amsterdam).

Bijlage II Lijst afkortingen en verklaringen

ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BFR 2005	Besluit financiering rechtspraak 2005
BLIK	Bureau Liaisonrechter Internationale Kinderbescherming
Bopz	Zaken op grond van de Wet bijzondere opname psychiatrische ziekenhuizen
CBb	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CPA	Continue Proces Analyse
CRvB	Centrale Raad van Beroep
GPS	Geïntegreerd Processysteem Strafrecht
LOVB	Landelijk Overleg Voorzitters Bestuursrecht
LOVF	Landelijk Overleg Voorzitters Familie
LOVS	Landelijk Overleg Voorzitters Straf
MPP	Meerjaren Productie Prognose
Mulderzaken	Zaken op grond van de Wet Mulder (verkeersovertredingen)
OM	Openbaar Ministerie
Promis	Project motiveringsverbeteringen in strafvonnissen
Raio	Rechterlijke ambtenaar in opleiding
RC	Rechter commissaris
ReIS	Rechterlijk Informatiesysteem (civiel en bestuur)
SSR	Studiecentrum Rechtspleging
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wet RO	Wet op de Rechterlijke Organisatie